

0. 123ii / 3.

MAGYAR IRODALMI RITKASÁGOK
SZERKESZTI VAJTHÓ LÁSZLÓ

III. SZÁM.

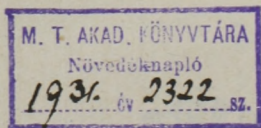
BENYÁK BERNÁT:

JOAS

(PIARISTA ISKOLAI DRÁMA 1770.BŐL)

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

Ezt a könyvet a budapesti kegyes-tanítórendi gimnázium adta ki *Benyák Bernát* piarista emlékére, aki intézetünk tanára volt.

Benyák Bernát, a tüzes magyar pedagógus, tudós és író, félszázadnál tovább nevelte az ifjúságot s magyar, francia, latin, német nyelven több mint kétszáz művet írt. *Joas* című iskolai drámáját kéziratból sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta dr. *Perényi József* tanár.

Budapesten, 1931 március havában.

Dr. Kisparti János,
igazgató, c. tanker. kir. főigazgató.

1871

1. The first of the year was a very cold one, and the snow lay on the ground for several weeks. The weather was very disagreeable, and the people were much distressed. The crops were all killed, and the people were obliged to live on their stock. The winter was a very hard one, and the people suffered much. The spring was also a very cold one, and the snow lay on the ground for several weeks. The weather was very disagreeable, and the people were much distressed. The crops were all killed, and the people were obliged to live on their stock. The summer was a very hot one, and the people suffered much. The autumn was a very cold one, and the snow lay on the ground for several weeks. The weather was very disagreeable, and the people were much distressed. The crops were all killed, and the people were obliged to live on their stock.

1872

1. The first of the year was a very cold one, and the snow lay on the ground for several weeks. The weather was very disagreeable, and the people were much distressed. The crops were all killed, and the people were obliged to live on their stock. The winter was a very hard one, and the people suffered much. The spring was also a very cold one, and the snow lay on the ground for several weeks. The weather was very disagreeable, and the people were much distressed. The crops were all killed, and the people were obliged to live on their stock. The summer was a very hot one, and the people suffered much. The autumn was a very cold one, and the snow lay on the ground for several weeks. The weather was very disagreeable, and the people were much distressed. The crops were all killed, and the people were obliged to live on their stock.

BENYÁK BERNÁT JOAS-A.

Benyák Bernát (1745—1829) *Joas* című tragédiáját először Takáts Sándor említette *Benyák Bernát és a magyar oktatásügy* (Budapest 1891) című munkájában. Joas-t Benyák legérdekesebb színművének nevezi, mert ez az egyetlen tragédiája, amelyben nők is szerepelnek és a szenvedélyek harcai magasabb hullámokat vetnek. Utána Riedl Frigyes foglalkozott vele *A magyar dráma története* c. egyetemi előadásában (jegyezte és kiadta Csoma Kálmán, Budapest, 1906), amelyekben a piarista drámaírókról szólván, Benyák Bernátot a legkitűnőbb és legérdekesebb piarista-drámaírónak tartja. Benyák Bernát Joas-áról mondja, hogy erre nézve van egy hozzávetése, melyet valaki talán megerősít. A dráma ugyanis csak kéziratban van meg és Riedl nem is olvasta, csak Takáts Sándor könyvéből vett tudomást róla. Riedl azt hitte, hogy a tragédia nem egyéb, mint Racine híres drámájának, *Athalie*-nak vagy átdolgozása vagy fordítása. Riedl szerint maga *Athalie* is voltaképp hasonlított az iskolai drámákhoz. Racine utolsó éveiben iskolai drámákat is írt, egy leányiskola számára (*Esther*, *Athalie*). *Athalie* egész tárgyánál fogva igen alkalmas iskolai színpadi előadásra.

A *Királyok II. könyvének* 11., és a *Krónika II. könyvének* 22., 23. része foglalja magában Athalia és Joas történetét. Ez a forrása Racine leghatalmasabb drámai művének, az Athalie-nak és Benyák Joas című iskolai szomorújátékának.

Benyák Joas-ának eredeti kézírata a kegyesrendiek budapesti kézirtárában van meg *Ternio quartus comicus. Segedini 1770. Bernardi Benyák* a M. D. címmel ellátott füzetben.

A tragédia előadja, hogy Okoziás király halála után Athalia, az uralkodásvágytól elvakítva, megöli a király gyermekeit, Joas kivételével, akit Jojada főpap felesége, Josabeth ment meg és nevel fel. Mikor Joas eléri hetedik évét, a főpap megnyeri a levitákat és Joast visszahelyezi a királyi trónra, Athaliát pedig, aki Jojadával merészen szembeszáll, a felfegyverzett leviták megölik.

A darabban van néhány hatásos jelenet és előadásra alkalmas monológ. Legnagyobb hibája vékonyszálú cselekvénye. A szereplők folyton járnak-kelnek a színpadon, igen sokat beszélnek, sóhajtoznak, jajgatnak, de alig cselekszenek valamit. A jellemrajz is kezdetleges. Jojada, Sebia és Joas alakjainak rajza sikerültebb, Athalia erőtlen, alig hihetjük el, hogy ő valamikor oly kegyetlen lehetett. A tragédiának nem Joas, hanem Jojada a hőse. Az ő kezében futnak össze a cselekvény szálai. Joas egészen passzív szerepet játszik. A maga ide-

jében ez a darab mégis szokatlan hatást keltett.

Racine a biblia egyszerű elbeszéléséből fenséges tragédiát alkotott étellel teljes jellemrajzzal, mintaszerű szerkezettel és eleven drámaisággal; a darabban a karnak is fontos szerepe van, amennyiben kiegészítő része a cselekvénynek. Racine az Üdvözítőre való utalással a zsidó drámából keresztény tárgyú és szellemű művet alkotott. Racine drámájában legelejétől fogva végig az Isten és a bálványimádás között folyik a harc; a kérdés az: az igaz Isten hite fog-e végkép pusztulni vagy teljesen diadalmaskodni? Racine folyton érezteti, hogy az Isten ügye körül forog a harc, de azért nemcsak eszméket állít egymással szembe, hanem eleven, érdekes egyéniségekkel képviselteti a pártokat: közvetlenül Joas iránt kelt rokonszenvet, úgy, hogy midőn Athalia indulatosságától tartunk, inkább Joast és életét féltjük, semmint a vallást.

Athalia Isten ellen harcolt, bukása az Isten győzedelme. Isten verte meg Athaliát vak-sággal és szenvedéllyel. „Impitoyable Dieu, Dieu, toi seul as tout conduit!“ — kiált fel Athalia. (V. felv. 6. jel.)

Kátsor Keresztély, Benyáknak rendtársa, már 1764-ben felhívta a piaristák figyelmét a külföld klasszikus színműveire és különösen Racine-ra. De Racine Athalie-ja és Benyák Joas-a közt kevés hasonlóság van, s itt legfeljebb nagyon szabad átdolgozásról lehet szó.

Csak Athalia álma (Racine: II. felv., 5. jel., Benyák: I. rész, 2. kinyílás) mutat valami rokonságot. Mindkettőnél az álomkép figyelemzetteti Athaliát a fenyegető veszedelemre. Igen halvány a hasonlóság Racine Abner-e és Benyák Ismael-e között. Valószínű, hogy Benyák Racine Athalie-jának valamelyik latin vagy német átdolgozását követte.

Benyák Joasának II. rész, hetedik kinyílása *Plautus: Miles gloriosus* c. vígjátékának egy jelenetére (I. felv., 1. jel.) emlékeztet. Benyáknál Ismael dicsekszik, Plautusnál Pyrgopolinices. Benyák Elisafat-ja — Plautus Artotrogus-ával rokon.

Benyáknak igen helyes felfogása volt a színházról. A Joas-hoz írt Előljáró beszédében írja a következőket: „A komédiák olyan palástokban szoktak öltözni, amelyeket, vagy azokhoz hasonlókat igen helyesen magokra vehetnek a hallgatók, vagy olvasók is. Azaz: *a komédiák akár minémű szín alatt adassanak is elől, az ember életének képei és olyan tükörök, amelyekben a játékos személyek alatt saját természetünket és erkölcsünket szemléltethetjük*“. Benyáknak ezzel a meghatározásával majdnem szószerint egyezik *Shakespeare Hamletjének* mondása (III. felv. 2. szín): — „a színjáték feladata most és eleitől fogva az volt és az marad, hogy tükröt tartson mintegy a természetnek; hogy felmutassa az erénynek önábrázatát, a gúnynak önönképét, és maga az idő, a század testének tulajdon alakját és

lenyomatát“. Benyák Bernát a tragédiához csatolva jelenetek szerint foglalja össze a darab tartalmát és „*A Néma nyílások*“ cím alatt rendezői utasításokat ad a játszóknak.

A darabot hiánytalanul, mai helyesírással, de a nyelvi sajátosságok meghagyásával közöljük.

Dr. Perényi József.

JOAS.

A közbeszóló személyek:

JOJADA — főpap.
ISMAEL — kapitány.
ATHALIA — királyné.
SEBIA — Okoziás hitvese.
MATHANIAS — Athalia katonája.
SEMEJA — Athalia katonája.
MÁTHÁN — Baál papja.
AZÁKIÁS — százados.
OBED — százados.
MÁSIA — százados
ELIZAFAT — százados.
JOAS — királyka.
JOSABETH — Jojada hitvese.
MENICHEL ÉS AMINTAL — vezérek.
LEVITÁK.

JOAS JUDAENAK KIRÁLYA.

— *Sommája az játéknak.* —

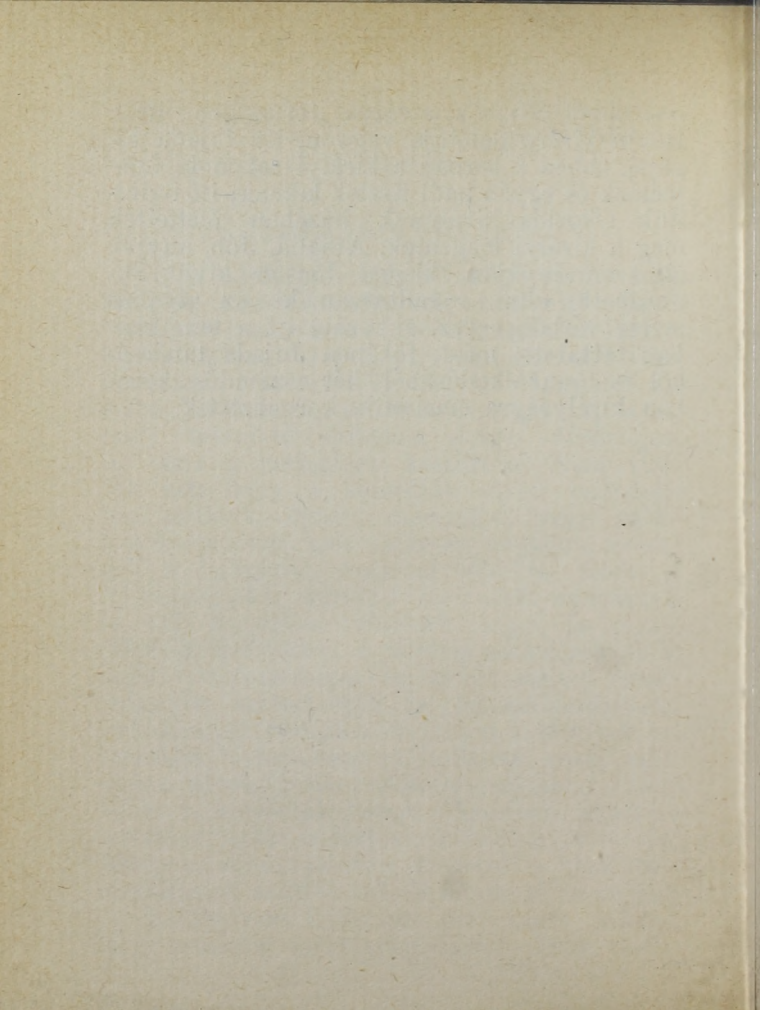
Okoziás Jórámnak, Judae királyának halála után Athalia asszony az egész Judaenak kormányzására vágyván, megöli mind fiait, mind leányait Okoziásnak, kisdéd Joason kívül, akit Josabeth, Jórámnak leánya s Jojada főpap felesége ragad ki a királyi magzatoknak bőven folyó vérekből és a dajkával együtt a nyoszolyás házban rejtett el, holott is hat esztendőig lappangott, méglen tudniillik Athalia asszony uralkodott. Hetedik esztendőre kelvén, Jojada összegyűjtötte a századosokat és az egész Judában széjjel küldötte, hogy a népet fegyverben öltöztetnék, akik is hiteles engedelmességgel viseltetvén a főpaphoz, végbevitték a parancsolatját. Jojada az Isten házának az őrzésére úgy osztotta el a népet, hogy egyik harmad része a kapuk mellett, második a királyi palota mellett, harmadik az erősség kapuja mellett állana; itt mondá hozzájuk: Ime a király fia fog országlani, amint az Úr szólott Dávid fiai felől! Megértvén az egész dolgot Athalia, nagy merészen bészalada az Isten házában s teletorokkal kiálta: Pártolás, pártolás! De Jojada megfogatá őtet és a templomon kívül megölette, Joast pedig-

len hét esztendőös korában pompás szertartással királyi hivatalban helyeztette s felkente. Krónika 2. k. 22. és 23-dik rész.

ELŐLJÁRÓ BESZÉD.

Ki ne csudálná, vagyis inkább ne nevetné különös városok népeinek szokásait? Ezek tudniillik csak a merő tréfákat lesik, áhítják a komédiákban, melyek ha szüntelen elől nem kerülnek, csak csekély ítélettel vagynak az egész játék felől; mivel akár szomorú, akár nagy tekintetű érdemes dolgot ábrázoljon is, csak a kacagásra készültek. Nem tudják azt, hogy a komédiák olyan palástokban szoktak öltözni, amelyeket, vagy azokhoz hasonlókat igen helyesen magokra vehetnek a hallgatók vagy olvasók is. Azaz, a komédiák akár minémű szín alatt adassanak is elől, az ember életének képei és olyan tükörök, melyekben a játékos személyek akár saját természetünket és erkölcsünket szemlélhetjük, szerethetjük is, ha emberségesek, gyűlölhethetjük pediglen és jobbra hozhatjuk, ha feslettek. Tehát nagyon botlanak azok, akik csak a község gyakor elmosolyodásában állani vélik a komédiák böcsét. Azonban akármit tartsanak sokan a komédiák felől, a játékosok főképen egyet szoktak kívánni a nézőktől: megadjátok nekünk is? — úgyde micsoda az? — a figyelmes hallgatás, erre végre jól reá figyelmezzetek sommájára játékunknak, mely

ime ebből áll: Ez a város Jeruzsálem, itt a Dávid király palotája vagyon, itt Jojada főpapé, ebben a sorban a királyi rokonok, fejedelmek és egyéb hadi tisztek laknak; itt tudniillik Okoziás királyunk házában ölettettek meg a királyi magzatok, Athalia, Jób, anyjok által mindnyájan, kisdéd Joason kívül, aki Josabeth által ragadtatván ki az atyafiúi meleg vérből, egész akkoráig itt a templomban tartatott; most, főképen Jojada tanácsából és munkálkodásából hét esztendőös korában királyságra emeltetik, koronáztatik.

ELSŐ RÉSZ.

1° kinyílás.

JOJADA. ISMAEL.

ISMAEL (*maga*). Uram, egek örök kormányzója! tehát fenn ragyog még Dávid nemének egy csillaga! Vajjon megmaradhatott-e mind-
eddig ennek dücsőséges nemzetéből valaki? Ó, Uram! mely csudálatos vagy a Te munkáidban! Ime kiírtott törzsökét, halottas sor-sát ezen ékes nemnek könnyes zokogással sír-tuk, gyászoltuk immár mindnyájan; Te mégis a megnyesett tőkéket mely hamar zöldellő ágokkal ruházod fel! A setétséget mely hamar világossággal egyelited s oszlatod el! A szomorú szívet mely hirtelen vidám örömmel töl-töd meg! — Ó, bár valaki ama fenn ragyogó csillaghoz igazíthatna engemet! — Ime felém siet egy valaki, Jojádának lenni sejtem őtet. (*Jojada exit.*) Ó, mely jókor érkeztedl ide! Mondd meg kérlek, hol találom meg Okoziás királyunknak magzatját, vezess el engem Izraelnek egyetlenegy reménységéhez.

JOJADA. Barátom, ezen buzgó hévségedet lassú kívánsággal mérsékeljed. Dávid magvá-nak ama drága maradéki ezen házzal megelé-gednek, éppen nem áhítják a királyi méltósá-got, noha én nagyon kívánnám őket abban helyeztetni, amelyből Athalia dühös latorsága

letaszította őket. Naponkint ebben főzöm az eszemet, miként tehetném őket vissza előbbi érdemlett helyekre.

ISMAEL. Úgy tetszik nekem, hogy csak mesélsz: mert minekutána Okoziás Jehú fegyveres karja által az halál markában esett, Athalia megölvén az ő maradékait, kikre a királyi méltóság vér szerint szállott volna, magamagát erőszakosan az egész Juda kormányzására emelte s már meg is erősítette. Annyira kapja el tudniillik az halandó emberek szívét a gazdag méltóságok telhetetlen kívánsága! Hatodik esztendeje folyik immár Athalia országlásának, honnan támadott tehát az az új király, akinek visszatételén aggódol?

JOJADA. Vedd eszedbe, barátom, Ismael, miképen s mely csudálatos pórázra fűzte az Úr Isten már kezdettől fogva a következő dolgoknak kimeneteljekeit. Nemde csudálatos végre tartatnak meg mindenek az Úr Isten-től? Imádjad ama nagy gondját a felséges Úr Istennek, amelyet világ teremtése reggelétől fogva már viselt a zsidó nemzetre, úgy-hogy azt mindenféle veszélyes esetektől megőrizni, megtartani szüntelen igyekezék, ime most is azzal szerencsétet meg bennünket, hogy az egész királyi nemnek halálos veszedelméből egyet mentett ki, a mi szerencsés kormányzásunkra.

ISMAEL. Felettébb csudálatos dolognak lenni látszatik előttem, amit beszélsz, mert miként

lehet az, hogy csak egy is megmaradhatott ama kegyetlen vérontás közt.

JOJADA. Esméred, úgy vélem, az én hites-társamat, Josabethet és egyszersmind tudod, hogy Okoziásnak hugája, Jórámnak pedig leánya.

ISMAEL. Micsoda jövevény ember volna az, aki Josabethet vagy nem esmérné, vagy királyi vérből származni ne tudná? Esmérem.

JOJADA. Ennek köszönhetjük, hogy a királyi ágnak egyetlen csemetéje életben maradt.

ISMAEL. Mit akarsz mondani?

JOJADA. Irtózom elkezdni, ne talántán iszonyú gonoszsága miatt Atháliának meghüljön a vér benned, és bajod érkezzon.

ISMAEL. Hogy a királyfiaknak mind Athália dühös pallosa alá kellett kerülni, azt jól tudom. Miként menekedhetett pediglen ki valaki ebből a nagy gyilkosságból, éppen meg nem foghatom. Azért is bizvást kezdjed beszélni előttem. Örvendek hírt hallani új királyunk felől.

JOJADA. A rettentő vérontásnak eleven képzése elállítja ereimben a vért, úgyhogy majd hasonló legyek a darab fához — meg nem mondhatom.

ISMAEL. Oh! talán kételkedel hitem felől, mintha a szó nálam meg nem maradna?

JOJADA. Tudva vagyon nálam a te hitednek állhatatos épsége, mellyel a te Királyodnak, az egész Juda fejedelmének hív szolgálatjára esküttél, nem is kételkedek felőle.

ISMAEL. Mért tartasz immár ekkoráig függőben? Bizonyára nagy bánatot eresztesz szívemre.

JOJADA. Meghallván kedves házastársom, Josabeth, hogy rettenetes vérontás tartatik a királyi udvarban, hogy az ő rokonai, ártatlan magzati Okoziásnak, az ő Anyjok édes Anyjának kegyetlensége által tulajdon vérekkel festik a pádimentumot. Oda fut sebes nyílnál gyorsabban, nem különben, mintha az ő élete forogna ilyen halálos veszedelemben. Elérte és látta, hogy az egész udvar fejedelmi vérrel förtőztetik meg, az halálnak torkában vettetett ártatlan gyermekek siralmas panaszával zöng a királyi roppant palota, nézte tulajdon vérekben úszkálni, világból kimúlni őket, látta, mi módon furdalták mérges törrel az apró fejedelmek belső részeit, ártatlan lelkeket eleven testjéből mimódon űzték ki amaz hóhérok, akiket az ő másik anyjok, Athalia rendelt, hogy akiknek megölésekre ő maga nem érhet, azok irtalmatlan kezek által vesznének el. Látta, mondtam, és elrévült, elbámult, álmélkodásában szava elakadott, nem szólhatott, sőt a rettentő gyilkosság hideg félelme miatt úgynyira megmèrevedett, hogy a kőoszlop és eleven lelkes állattól meg nem különbözhetted volna őtet. Midőn ekkép szemlélné a dühös kegyetlenséget, eliszonyodna, tovább csudálná Atháliának fene keménységét, aki neki agyarkodott nem egyszer, sem kétszer, nem csak azoknak, akik még életbe lévén, kegyes szemei-

ket vetették reája, hallgatva kérvén kegyelmet tőle, hanem azoknak is, akik már halva hevertek a piros színű nyers vérbe, érzékenység nélkül való tagjai hirtelen megbátorodván, a félelem helyébe könyörületesség ereszkedett, szemei zápor gyanánt könnyhullajtásokkal kezdének esőzni (valóban ki tartóztathatná is magát a könnyhullajtásoktól, látván ily halálos veszélybe lenni a királyi magzatokat, és édes rokonit?), szíve a segítségre indula fel, azért is most ehhez, most amához fordúlt, akarván enyhíteni a szörnyű kinaikon, mindegyiket neve szerint nevezi, most ezt, most amazt utolsó ölelgetetése közben csókolgatja, és tőlök, úgy mint halállal tusakodóktól, végbúcsúját veszi, mondván: maradjatok tőlem szerelmes Atyámfia! édes atyátoknak szerelmes magzati! Szemeimből lehulló sűrű cseppek között keserű szívvel szemlélem, tűröm ügyötöket, megvallom, de mivel már halálnak vált testeteket ki nem ragadhatom gyilkostok lángoló haragjából, ezek legyenek utolsó szavaim hozzátok.

ISMAEL. Tehát, csak úgy vagyon a dolog, amint engem tudósítottak iránta, hogy tudniillik az egész királyi udvar megöletett.

JOJADA. Midőn így szólítaná meg a haldokló királyi fiakat, közelít Joaskához, vagy azért, mert jobban megesett a szíve ennek magával jó-tehetetlen korán, vagy azért, mert az Úr Isten sugarlása által intetett meg, látván, hogy a bátyjai és nénjei vérében merül s folydogál, ötet ölébe veszi, mellecskáját tapogatja,

érzi a bátyjai szörnyű elvesztekről megdöb-
bent szívecskéjét benne megdobogni, röpdösni,
nagy sietséggel hozzám szalad, nyalábjában
tartván az ártatlan kisdedet, én megértvén a
kegyetlenkedő Atháliának kimondhatatlan go-
noszságát, elrejttem őtet a Szentegyházban, mi-
vel még lélekbe volt, itt nevelkedett az Úr Is-
tent dicsérő énekek, áhítatosságok közt, nyu-
godott ekkoráig, már most ideje vagy, hogy
a királyi székben ültessük őtet.

ISMAEL. Ó, öröm! ó, bús szívemet ily hirtelen
vidámító beszéd! Vélttem, hogy éppen elveszett
immár Dávid országló magva, és az ő királyi
székének semmi örököse nincsen; de íme él még
egy, újonnan fog világoskodni még egyszer
Judának fáklyája.

JOJADA. Tapasztalom igaz hűségedet a te
édes hazád dolgában.

ISMAEL. Hidd el, hogy semmi sem eshetik na-
gyobb örömökre az új királyunk felőli hírnél.
Már is megmagyarázhatatlan kívánsággal aka-
rok nékie udvarolni.

JOJADA. Menj el tehát, és hitelt adván sza-
vaimnak, vidd végbe mindazokat, amiket pa-
rancsoltam.

ISMAEL. Mindeneket megcselekszek, de na-
gyon tartok, netalántán látván Athália a fel-
fegyverkezett Leviták seregét, megsajdítsa,
mire valók legyenek az elkészített fegyverek,
dühösködő oroszlán módjára kiöntse fejünkre
hirtelen felgyúlladott haragját, s minket halá-
los veszélybe ejtsen.

JOJADA. Tehát nagyobbra böcsülöd a te tulajdon életedet, mintsem Isten ő Szent Felségétől rendeltetett Dávid királyunk vérének utolsó kiontásából csudálatosan kimentetett új királyunknak szerencsés megkoronáztatását, országlását, vagy édes hazádnak békességes fennmaradását? Tedd le az ilyen kétséges vélekedést.

ISMAEL. Ami az én állapotomat illeti, ma, ebben a szempillantásban kész vagyok életemet letenni királyomért, hazámért; hanem azt akarom, hogy mennél kevesebb vérontással, a népnek kisebb veszedelmével vitetődnék végben a dolog.

JOJADA. Sátoros ünnepnapot fogok tartani, melynek pompás szertartása Atháliának elméjében ilyenén gondolatnak helyet nem hágy. A fegyverben öltözött sokaságot az ünnep nagyobb tiszteletére lenni gondolhatja.

ISMAEL. Hátha nem gondolja?

JOJADA. Erőt kell rajta vennünk, azért is ama dárdákat, kopjákat, hegyes töröket és lándzsákat, melyeket Dávid király az ő Istenének szentelt, a leviták közt oszd el, mert azokhoz kell nyúlunk, hogy dolgaink, szándékaink szerencsés véggel végződjenek.

ISMAEL. Úgyde elegendők leszünk-e Athália dühösködése megtörésére? Nem tudod, a vak is gyakorta minden reménységéből kivetkőzvéen, erőszakosan mi nagy károkat tehet? Ehhez hasonló a dühös ember, minden félelem, minden tanács nélkül fel s alá jár, kél, dúl, fúl,

ront mindeneket. Bizonyosan még hirtelen halál fejezi bé igyekezetünket.

JOJADA. Csak te menj el, tedd azt, amit mondtam; él az Isten, aki segítségünk fog lenni feltett szándékunk boldog végzésében.

ISMAEL. Amiket reám bízál, véghezvinni el nem mulatom. (*abit.*)

JOJADA. A hosszas várakozás, beszélgetés sokszor bút szokott hozni az ember fejére az igen szoros és titkos dolgokban. Bár ez ne történne most velem Ismael szunnyadozása miatt. Tudom, hogy Atháliának, amint az országló fejedelmeknek szokott lenni, sok kémjei vagynak, akik mindenfelé kémkednek, vizsgálódnak, itt ettől, amott amattól mit hallhatnának; ha pediglen valamire tapintanak, azontúl a királyné fülében súgják. Azért is szapora és jól kifőzött tanácsokkal a dologhoz látnom (*celeriter ambulat intus*). — De mi csoda sebes járatú ember lépései érkeznek füleimben? (*inspectat*). Ismael nagy vágatva siet felém! Ó, jé, be halovány színű!

ISMAEL (*properat foras*): A királyi palota mellett való mentemben nagy lármát és a szolgák csoportos sokaságát lenni tapasztaltam az udvarban. Vajjon nem sajdétotta-e meg valaki szándékodat, hogy Atháliának azt bémondhatta volna? aki most fegyveres kézzel készülne ellentállani?

JOJADA. Nem tudakoztad valakitül, mivégre seregelve oly nagy száma a szolgáknak az udvarban?

ISMAEL. Elhültem a dolgon fölöttébb, azért üdöm, módom sem volt a kérdezősködésre, hanem inkább nyakam szakadtában siettem vissza, kívánván mentül hamarább tudtadra adni, netalántán nagyobb sebet ejtsen rajtunk a nyíl, ha annak jövődő útján valami gátat nem vetünk, tudván, hogy ellenünk lövetik ki.

JOJADA. Menj és a századosokat szaporán hívjad hozzám látom, fegyverhez kell nyúlunk, ha igazat mondasz.

ISMAEL. S lehet kétséged szavaimban?

JOJADA. Gyakor példákkal bizonyítottad hozzám s hazádhoz való hűségedet, azért kétes lenni beszédedben éppen nem akarok; de mindazáltal meglehet, hogy valami más végre rendeltetett ama sokasága a szolgáknak, amelyről emlékezel. Azért is erigy és mind jobban cirkáld meg az udvart, mind a szolgák összeveggyűlésének okát, amennyire lehet, tanuld ki.

ISMAEL. Parancsolatod megtevéséhez látok, iparkodván, hogy mennél hamarább hozzád visszatérjek a századosokkal együtt, — (*abit.*)

2-dik kinyílás.

JOJADA, ATHALIA.

A dolog, ugyan, melyben kaptam, felettébb nagy szorgalmatosságot és szemes elmét kíván, netalántán Atháliának mindenfelé szemfüleskedő gondolati gyanút ébresszenek eszében a felzendülendő nép akaratja iránt és ez olaj legyen, melyet fellobbant haragjának eloltá-

sára haszontalan öntenénk, utolsó veszedelemben hozván magunkat, házainkat, jószágainkat. Tudom, mi nagyon, mi rettentőképen tüzellett néha az ő mérges hangja, amikor tudniillik az egy Joason kívül egytül-egyig megöldöste Okoziás királynak, tulajdon fiának, maradékait. De mégis hat esztendőktől fogva lecsillapodott immár háborgó mérge, ameddig tudniillik kényén-kedvén tartotta országunk kormányát. Most nagy szeget üt fejében az, hogy úgy ne járjak vele, mint a szalmával a paraszt, mely ha meggyújtatik, hirtelen fellobbanik ugyan és lobogó lángokat hánny, azonban ha több hozzá nem adatik, csoportosan csillámló szikrái eltűnnek, elaludnak, pernyéje s minden hamva szélre kelvén elmúlnak; ellenbe pediglen, ha újabb-újabb kéréket vetnek reája, tart és magasabbra is felszáll a lángja, minden részre csapdos, sőt a közel állók pofájokat csakhamar meg nyalintja, ha gyenge szellőcske lengedezik. Félek, mondám, netalántán az én szándékom legyen ama zsup kéve, melyet Athália régen fellobbant, de megállapodott haragjának tüzére úgy vessek, hogy sokkal nagyobb veszedelem háramoljon fejünkre most, mintsem ennek előtte és nem csak az én házamat, hanem az egész várost, sőt országunkat is végső leomlásra kerítse, a tartományoknak szép javait feldúlja, elpusztítsa, minekutánna számtalan emberek pofáit vérszopó szablyájával megnyalatta, mindeneket fenékkal forgasson fel. Ezek azok,

amik szándékomat nagyon akadályozhatják, de mindazáltal Isten segítségével tehetségem szerint rajta leszek, hogy országló állapotja kedvetlen gyászra keljen, Dávid fiainak maradékából Joas a fejedelmi székből üljön. (*Athalia exit, Jojada vero cogitabundus est ante exitum. Inter loquendum non ambulat Jojada. Neque enim convenit, ut coram Regina loquens ambulet.*)

ATHALIA. Hol mulatozol, Jojada? És min eszmélődöl?

JOJADA. Igen jókor érkezted, Felséges Királyné Asszonyunk.

ATHALIA. Nekem úgy látszik, mintha keserű bánatban merült volna szíved, vagy terhes gondokat viselnél elmédben, vagy éppen nyavalyád érkezett.

JOJADA. Éppen nem illik, hogy Felségednek valamit eltitkoljak. Hirtelen bú s nagy gondok fonnyasztják elmémet.

ATHALIA. Mind eleidnek hajdani erkölcei által, mind a te tulajdon hívségeddel érdemelted azt, hogy én mindennémű állapotodon segítsek, Azért, beszéld el búdat előttem, amennyire tőlem kitelhetik, segítetek, enyhítetek rajta.

JOJADA. Ily nagy kegyességét Felségednek éppen meg nem érdemlettem e koráig.

ATHALIA. Mondám, nagyok az érdemid, melyek engem a te szerencsézésedre mintegy ösztönöznek naponként, nem is akarok elmulasztani valami alkalmatosságot, melyben sok szolgálatodat királyképen megháláljam. Ez az

oka mind, hogy veled itt szembe lenni akartam, mind hogy különös vigasztalásom fog benne telni, ha búdat tágulni tapasztalom innedtül.

JOJADA. Nagyobb Felségednek hozzám való hajlandósága, mintsem én azt ebben a búmban tapasztalni kívánhassam.

ATHALIA. Szólásodnak igen kiszépített módja egy néminemű gyanuságban hoz engem. Sőt inkább kívánjad igaz hajlandóságomat tapasztalni és adj módot annak megmutatására, én egy cseppet sem fogok késni állapotodnak boldogabb tárgyra való hozattatásában.

JOJADA. Nem merészem Felséged előtt kiterjeszteni a dolgot voltaképen.

ATHALIA (*iracunde*). Micsoda hirtelenség ez tebenned? Tehát annyira elpártoltál immár tőlem, hogy cselekedjél valami olyast, amit velem közölni ne akarjál, vagy ne merészeljél? Nagyon átélekodom állhatatosságodon, mely eddig mindenkor kész volt akaratomra, most pediglen, ehhez nemcsak állhatatossággá vált benned, hanem még félelem is csúszott bé helyében annyira, hogy már irtózzál előttem kiterjeszteni bajodat, vagy szándékozat. Hallod-é, Jojada, én úgy veszem fel a dolgot, hogy te az én védelmezésemre és szolgálatomra, tisztelettemre letett hited mögül elállani igyekezel.

JOJADA. Ó, Felséges Királyné Asszonyom, távol légyen ez én tőlem, valamint eddig, úgy mindenkor még a lélek bennem fog maradni, szavadra, sőt még akaratomnak intéssel való jelentésére is, fejem mély meghajtásával indulok

tüstént. Parancsolj, készségemet minden unalom, minden kedvetlenség és késedelem nélkül fogod tapasztalni.

ATHALIA. Hát mért kéreted annyit magadat? s mért keresel búvó rejteket jó kedvet felosztó búdnak, ha tiszteletem, szerencsém és országglásom boldog folytatásában s érzésemben hív emberem akarsz lenni? Az igaz ember először érdemelni igyekszik jóakarójának jóvoltát; azután örömet vesz a segítséget; te pediglen nem közönséges jóakaródnak, hanem koronás királynédnak kéreményét, önként ajánlott kegyességét megveted. Mivel tehát nemcsak kegyes voltommal élni nem akarsz, hanem a parancsolatom ellen is szemtől szemembe rugoldozol szótsággal, nyilván mutatod, hogy nem sokára fel fogod bontani a frigyed, melyet szomszéd ellenségeimmel kötöttem, azután egész Judeában új zenebonát kezdel indítani. (*Inter haec verba Jojada timore fere disperit.*)

JOJADA. Miként kezdhethnék én ily hathatós hatalom ellen, aminő Felségedé, főpap létemre támadni? ...

ATHALIA. Hallgass. Fedezgeted ugyan, palástolgatod a dolgot, vélvén, hogy jó eszközöd fog lenni a színlés, melyre, tudom, a kaján irigylés tár utat, de eleit veszem ezentúl netalántán ezen veszedelmes szín legyen záloga az eltűnt fortélyodnak. Megbüntetődöl nemsokára.

JOJADA. Ó, Felséges Királyné Asszonyunk!

ATHALIA. Ne is szólj! bőven jelengeted, mi-

némű szándéknak végbenvitelében főződ alattomban eszedet, de tüstént útját állom.

JOJADA. Felségedhez mindenkor hajlandó hívségem s alázatos szívem cselekedte azt, hogy ki nem tárnám szívem titkát Felséged előtt, de íme, most gondolván, hogy engedelmességet teszek mindannyiszor, valahányszor akarattját követem Felségednek, nyilván megbeszélem, mi bontotta légyen fel kedvem vidámságát és mi vonta légyen be hályoggal szemeimet, hogy ne lássam ama készséget, mellyel eleve mindjárt készen kellett volna lennem a megbeszélésre, csak pókháló volt, melyet a szégyen kötött szemeim előtt, azért íme, könnyen szakasztom aztat... Ismael, akinek századosi hivatalban való hűsége sok izrombéli¹ példák-
kal megbizonyíttatott immár, midőn tőlem hazafelé menne, véletlen kiáltást hallott és öszvegyűlt fegyveres szolgákból álló sokaságot látott a királyi udvarban, azontúl nyakaszakadtában viasszaszalad hozzám, én hirtelen reátekintvén s elsárgult halvány színén álmélkodván, majd hogy hanyatt nem dülök ijedtemben, nem tudván mire vélni az ilyen hamaros változást. Látott volna Felséged bennünket, nem különben mint két oszlop bálványok szemközt állánk egymásnak, a szók is fuldoklának a torkunkban, — egy kissé vártatva neki bátorodván, kérdezősködvén, s egyszerűsmid nyomában érek az egész ijedés okának, amit bizonyára nem egyébnek lenni vél-

¹ Izrom: -szer, -ízben.

tem, hanem rövid üdö mulva következendő háborúnak, mely által Ismael életétől, és főpapi hivatalomtól szakasztassak el.

ATHALIA. Most tetszik ki, hogy ellenem dőlgeskedni akartok, mert a csalárdságtoknak világosságra való jövetelén annyira megcsökkenent bátorságtok, hogy szavatok is elállott legyen már; tudniillik magatok önként szabtok magatoknak érdemek szerint való büntetést, melynek reátok szállandó s szüntelen szemetek előtt forgó súlya egészen elrémit benneteket. Nemde a vétkes embert mindúntalan furdalja a lelkiismeret, most ezt, most amazt képzi magában? Az igazság semmi készültektől nem rettenik meg, aki pediglen gonoszságban, ravaszságban lenni érzi magát, minden legkisebb következéseket is magára magyaráz, kárára fejteget, még a fa levele mozdulására is megdöbbenik szíve. Azért is nincs egyéb hátra, hanem hogy önként valljátok ki az egész dolgot, mert, ha egyszer az én vizsgálatásom által jönnek világosságra forralt tanácsaitok, későn leszen akkor minden szabódás, kegyetlen büntetéssel rójátok le azt, amit most az igaz megvallással elkerülhetnétek.

JOJADA. Íme, Felséged hatalma alatt vagyok s alázatos szívvel ígérem, hogy valamint e koráig semmi olyast nem követtem el, ami a királyi udvarnak legkisebb csorbájára lett volna, úgy ezután is teljes erőmet, igyekezetemet csak arra intézem el, hogy édes hazámat férfiúi módon boldogítsam, ha minémű ellenkező állapot

szerencsétlenni ötlet. Vajjon ki volna az, aki a fegyverek pengéseitől, hirtelen csattogásaitól, a szolgák, béresek s egyéb mérgelődő seregek zajától meg nem ijedne? életének fogytát csakhamar azok által meglenni gondolván. Bizonyára kő, vagy gonoszságban megátalkodott ember volna az! Mi is tehát amaz hirtelen következésekre nézve háborodánk meg, életünk, hivatalunk s böcsületes tisztességünk megvesztegettetésétől tartván, mivel tudtuk, hogy mindezekkel Felséged kegyelméből ajándékoztattunk meg.

ATHALIA. Ne sopánkodjál annyira. Úgy tesz, hogy szavaidat csalárd színnel színezed bé, mert félsz, netalántán ravaszságid világosságra jöjjenek, s érdemed szerint büntetődjél.

JOJADA. Távol legyen tőlem minden titkos szándék. Azért az halál irgalmatlan poharát is örömet elveszem, csak nyilván legyen, hogy a Jojada soha semmiféle ravaszsággal, vagy hazájának kárára néző fortéllyal meg nem förtőztette főpapi hivatalját, igaz és mindenkor kitárt szívű vala, mely igazságának bizonyítását életének letételével pecsételte le.

ATHALIA. Hiábavaló kéremények mindezek, méltatlanságtoknak bérét majdan megnyeritek.

JOJADA. Tetszésed és bölcs ítéleted szerint bánj velünk.

ATHALIA. Tehát meg nem ejti állandóságtokot leendő nyomorúságtoknak volta?

JOJADA. Az igaz szívnek mindenkor kész vigasztalása az ártatlanság.

ATHALIA (*tangit manu humeros*). Látom, hogy az előbbeni szívességed semmire sem változott meg, noha végső veszedelmekkel rettentettelek is. Azért bátorodjál meg, királyi kegyességemből ki nem csuklak.

JOJADA (*seorsim*). Hozzálatok tehetségem szerint, hogy az országlásból teljességgel ki-csukjalak. Nem is kívánok most egyebet, hanem, hogy bátran elmehessek Ismaelhez, hogy a dolog folytatásához gyorsan nyúljunk.

ATHALIA. Mi bajod esmét, mi felől panaszkodol?

JOJADA (*fingit se anxiud*). Az Istent emlétem és hálát adok, hogy szerencsésen végezhettem dolgomat s egyszersmind kérem, hogy sok esztendeig való országlásodat szerencsézni méltóztassék mindennemű boldogsággal és cégéres győzedelmekkel. E tárgyú kívánságomnak, hogy bételjesedjék, engesztelő tömjént áldozok fel ő Szentfelségének és sátoros ünnepet fogok rendelni.

ATHALIA. Sokat ér nálam hűséged. Élj szerencsésen.

JOJADA (*seorsim*). Ó, Felséges Úr Isten! engeddd, hogy Ismael jó barátommal beszélgethessek mennél hamarább!

ATHALIA. Mit emlited Ismael századost? mi közöd vele? Talán mégis ugyancsak öszveszúrtétek a levet egymással, új tanácsokat akartok ellenem koholni?

JOJADA. Éppen nem, hanem a te hív szolgádnak, vitéz századosodnak nyomorúságát

akarom megenyhíteni, s egyszersmind óhajtom, hogy táguljon meg annak súlya rajta.

ATHALIA. És minémű nyomorúság szorongatja Ismaelt?

JOJADA. Szinte olyan bú epeszti szívét annak is, amilyen kevéssel előbb lepte el az enyimet is, méglen tudniillik Felséged kegyességében nem tartottam.

ATHALIA. E'hj csak bakatélla az!

JOJADA. Kívánságom volna hozzá menni s szíve fájdalmát Felséged Kegyelemességének örvendetes üzenetével megenyhíteni, ha elmenetelemet Felséged hátra nem tartóztatná.

ATHALIA. Sőt inkább siess: mert fölöttébb nagy káromnak tartanám oly igaz s hív vitézemnek halálát. Mondd meg, hogy amely kiáltást s fegyveres emberek számát látta, nem egyébre volt rendelve, hanem a Juda tartományának kormányzására áhítózó ellenségeim elűzésére, lesőzésára.

JOJADA (*seorsim*). Uram segélj, vezérelj bennünket dolgainkban! Tudom, hogy megsejtette már Királyné Asszonyunk igyekezetünket; noha békességes, bátor megmaradást ígér is most, mindazáltal tudva vagyon nála szándékunk célja, ellenünk készíttetnek a fegyverek, látom. Ó, véghetetlen hatalmú Isten! engedd, hogy csak hamarjában ne rohanjon reánk, méglen tudniillik készületlenek vagyunk az ellentállásra.

ATHALIA. Mit akarsz esmét különös beszéddel?

JOJADA. Az Istentől erőt és tehetséget kérek... De minémű ellenségei támadnak Felségednek ily hamar? Értett-é már felőlök valamit?

ATHALIA. Midőn édes álmomat lassú pihe-nések közt édesdeden folytatnám, megjelenék Okoziás fiam, aki ennek előtte hat esztendővel Jehú által megölettetvén, királyi méltóságát nekem általadta, és egyszersmind bizonyos ki-menetellel jövendőlte, hogy a Filisteusok nagy számmal táborba szállottak immár, páncéljokban, erős sisakokban öltöztek, nem nagy vár-tatva itt is fognak lenni, és az egész Judának gyeplűjét erőszakul kirántván kezemből, ural-kodni magok fognak az országban. Ezekután eltűnt ugyan Okoziás, de én enyhítetlen búban kerülvén, nosza csakhamar lármát indítok. Összehívatom a főkapitányokat, és parancso-lom, hogy minden órában talpon álljanak s készek legyenek a bajvívásra az egész sereg-gel együtt.

JOJADA. Álom volt ez?

ATHALIA. Igenis, úgy mondtam. De mi okra nézve tudakozod?

JOJADA. Az álomban egyéb valóság nincsen, hanem, hogy aki álmodik, az aluszik is. Azért is minden készülétek haszontalanok, hiában vagyon talpon a katonaság, jobb, hogy az előbbi rendében helyheztetik, éppen nincs mitül tartani, a Filisteusok nem oly tehetősek, hogy Felségeddel és a zsidó néppel egy mező-ben merészeljenek szállani.

ATHALIA. Úgyde, édes Jojadám, én ennek az

álomnak csak azért is helyt adhatok könnyen, mert, mint te is tudod, Okoziás fiam halála után unokáimat együttül-egyig megöldöstem és így kegyetlenségemmel mívelt gonoszságom emelt fel a királyi méltóságra, melyből most büntetésképen vettendem ki a Filiszteusoktól.

JOJADA. Nem Fejedelmi szívet illető dolog minden szére-szóra megcsükkenni. Mindezeknek, amiktől most olyannyira tart Felséged, kevés üdő mulva bizonyos és szerencsés kimeneteljük fog lenni. A Filiszteusoknak még szívek ágában sem lehet, hogy a mi erős s agyaros népünkkel merészeljenek szemben állani, az Úr Isten haragját pediglen és büntetését, melyet azon hirtelen gonoszsággal érdemlett Felséged, megengesztelhetni a pompás szertartási ünnepüléssel, melyre én most hivatalmam szerint készülök.

ATHALIA. Engedd az én népemet is jelen lenni a templomban.

JOJADA. A meg nem lehet: mert a felszentelt papokon kívül senki bé nem mehet az egyházban, ezekkel végzem az egész áldozatot és szertartást, tulajdon katonáimnak pediglen ugyan arra a végre, hogy senki felkenetlen bé ne jöjjön, a templom kerítésén kívül kell vigyázniok.

ATHALIA. S mikor fogsz a pompához?

JOJADA. Holnap. Ezért sietek parancsolatja szerint Felségednek Ismael jó barátomhoz, netalántán annak lebetegülése, vagy halála hátramaradást okozzon az áhítatos készülletben.

ATHALIA. Siess, kérlek, ne késsél tovább, hogy vele mentül hamarább szembe légy, nagyon kívánom.

JOJADA. Felséged parancsolatját végbevinni, mindenkor főképen iparkodtam (*abit*).

ATHALIA. Vajjon nem jövendölhetek-e én ebbül az álombul valami ellenkező állapotot magamnak? Jojada ugyan majd annyira vitt az ő bölcs beszédjével, hogy már félelem nélkül legyek. De azonban illik, hogy a fegyveres kéz se álljon el oldalom mögül, mivel a fejedelmek, királyok s hercegek élete szüntelen a kaján irigység és fejes elpártulás fullánkja között forog. Remélem, hogy a jeles ünnepnap tartásával és a pompás tiszteletekkel megengesztelődik az Isten és megbocsájtván gonoszságomat, idegen kézre nem adja uralkodó kormányomat markombul. Elmegyek s Ismael hív szolgámmal magam és személyem szerint fogok szólni királyi székekben: mert tapasztalt dolog az, hogy csak egy nemes erkölcsű főnek elveszte is veszedelmes kockára adta sokaknak életjeket, sok fejedelmeknek boldog országlásjokat... (*abit*).

3-dik kinyílás.

ISMAEL. AZAKIÁS. OBED. MÁSIA. ELIZAFAT.
JOJADA.

(*Circumspicit miratus Jojadam abesse.*)
Ugyan hová lett Jojada? Vajjon nem érte-e

ötet Athalia haragjának fullánkja? mely mirajtunk is sebet ejtsen.

AZAKIÁS. Ismael, az házához mondotta-e, hogy térj vissza követségébül, vagy ugyanazt a helyet rendelte a követség után való beszélgetésre is, amelyről útnak eresztett?

MÁSIA. Nem azt kell tudakoznod pajtás, hanem elment-é, vagy csak itt lappang valahol, gondolkodván, miként rendelje el a dolgot legjobban.

AZAKIÁS. Sőt inkább én jól kérdezősködöm, mert a nagy roppant városokban könnyen elefelejtheti s vesztheti akárki is a különös helyet, ahol véletlen beszédje volt barátjával.

ISMAEL. Nem győzők elegendőképen csudálkozni, hová nem mehetett légyen el ily hamar-sággal.

OBED. Valami fontos dolognak lenni gondolod-e azt, ami okoztatta, hogy ide hívjál bennünket? mert, ha sietős vagy azonkívül elmés dolog is, szükséges volt, hogy mélyebben elmélkedne elintézése felől.

ELIZAFAT. Mit tépelődünk annyit? Sem ezt, sem amazt nem kell tudakoznunk léte felől Jojada főpapunknak; hanem íme a nagyszámú nemes s nemzetes, vitézlő urak, ezek látták, tudják is jól, merre ment légyen.

ISMAEL. Nem nagy üdövel ezelőtt voltam én itt, ezen az helyen (*Considerat undique locum.*) — itt állottam.

ELIZAFAT. Nyilván eltévedtünk mi.

ISMAEL. Hiszen ez az Abdion tizedes háza, Jojadának pediglen szomszédsága (*accudit portam*); az ajtó ugyan be van zárva; mindazáltal zörgetek (*pulsat et aplicando aures auscultat*). Senki még csak meg sem moccanik ott benn. Vagy inkább béretezte az ajtót, bátran eszmélődvén a dolgon. Jól tudom, hogy ezen a helyen szólottam vele, itt bízta reám a ti jövetelteket.

AZAKIÁS. Melyik ajtón mentél ki, elválván tőle?

ISMAEL. Ezen.

ELIZAFAT. Bízol-e annyira magadban, hogy bizonyosan merjed mondani, hogy megcsalától képzésedben? Talán amazon mentél ki?

ISMAEL. Dehogyan azon, íme a lábom nyomán is reá ismérek.

AZAKIÁS. Tudniillik a száraz deszkán is meghagyod te a lábad nyomát.

OBED. Nemde ebben a küszöbben botlottál meg, elmenvén, itt pediglen orrodra estél?

MÁSIA. S hát csak tréfára veszed te a dolgot? Hogy fél válladról szöldogálj?

ISMAEL. Miként mondhatod te azt, mivel jelen nem voltál velem? Nem tartom magamat oly kajács járásúnak, hogy minden törsökben, bokorban megakadjon a lábam.

OBED. Ez a te lábad nyoma-e?

ISMAEL. Nem is másé. Itt vettem el parancsolatját Jojadának. Innen pediglen erre indultam. Itt tudakoztam, ha valakit közültek háza kívül sétálni nem láttak-e.

AZAKIÁS. Te bizonyára ezt az ablakot nem esméred.

ISMAEL. Sőt inkább Josabeth, Jojadának hitvese, ezen ablakon szólott hozzám. (*Hic erit initium hujus scenae, adeoque priora reliqua intermittuntur.*) Egyszóval ezen a helyen nem régen hallottam csudálatos dolgokat Jojadától, melyeken hogy ti is segítenétek, küldettem hozzátok, hogy egy összevágással igazítanánk szerencsés végre azokat.

ELIZAFAT. Tudva vagyon tehát már az egész dolog nálad?

ISMAEL. Igenis.

ELIZAFAT. Közöld tehát velünk.

ISMAEL. Egy kevés várakozást kell közbevetni, méglen előforduljon Jojada, netalántán rendelése kívül kapjunk valamiben, ami annakutána hátramaradást okozzon s nagyon akadályoztassa dolgunkat, — amint is a tulajdon agya-velejét követő ember gyakorta szokott károsodni.

OBED. Az előljárók nyilvánvaló parancsolatok, rendelések kívül valamiben kapni, sohasem volt tanácsos. Azért is, valamint főpapunknak hív szolgálat megtevésének kedvéért gyorsan jelentünk itt most meg; úgy kíváltképen illik, hogy az ő tulajdon parancsolatját mind elvenni, mind megtenni örömmest kívánjuk.

MÁSIA. Úgy vélem, hogy magányos helyet keresett, ahol minden izgága, s botránkozás nélkül, csendesesen forgathassa elméjét a böl-

csebb elrendelésén szándékának: mert Jojada úgy is jól tudja, hogy amely elme jól akar valami nagy dolgot kifőzni, nem olyan furcsának kell lennie, hogy a csacsogást s minden kába, sótalan tréceléseket örömet hallgasson... sőt inkább oda rejtezkedik el, ahol még legkisebb köhhentést vagy pisszenést sem hall: mert mindezek eszét szokták vesztetni a figyelmes dolognak. (*Illis loquentibus exit Jojada.*)

JOJADA. Oh be szerencsés órában érkeztetek el! Valami hadi készüléteket nem tapasztaltatok-é?

ISMAEL. Sem lest, sem tört, sem egyéb hátramaradást nem tapasztaltunk.

JOJADA. Igen örvendek ily szerencsés eljöveteleken, legkedvesebb vitézeim!

OBED. Ismael százados tisztünk parancsolatod szerint idehívott bennünket. Azért is parancsolj, szolgálatunkat ezentúl fogod tapasztalni.

ISMAEL. Hogyha szerelmes hazátokhoz vi-seltető szereteteteknek legkisebb szikrája csil-lámlik még szívetekben, nosza élesszétek most nagy lángoló tűzre, hogy üdövel készek legyetek hazátok boldogulásáért akármit is elszenvetni.

AZAKIÁS. Micsoda veszedelemben forog édes hazánk?

OBED. Életünk sem oly kedves, mint édes hazánknek győzedelmeskedő épsége s fenn-állása.

JOJADA. Ime, tudva van előttetek ugy-é, minémű iszonyú kegyetlenséggel és az egész királyi vérnek rettentő ontásával rabolta fel a királyi palotát és magamagát kormányzásunkra erőszakul emelte. Tudjátok, mi nagy vesztegetésünkkel országol, ostromol, kegyetlenkedik mindenfelé! Tudjátok, mi fene kegyetlenséggel kevertette már meg számtalan polgártársaink vérében a gyilkos dárdát.

MÁSIA. Mindezek igenis tudva vagynak előttünk, nehezen is engeszteljük meg sanyarú állapotunknak súlyán kesergő szívünket. Szemünk is mindannyiszor keserves könyvben lábbik, valahányszor királynénk engesztelhetlen haragjára, vérszopó kegyetlenségére juttatjuk elménket, akarván könnyhullatásokkal mosogatni sajnos ügyünknek keservét.

ELIZAFAT. Alég pihenünk sokszor a bánat miatt.

JOJADA. Ime, most kinyilatkoztatom előttetek, amit egész hat esztendők folyta alatt titkoltam, nem azért, hogy tenéktek tudtotokra adni nem merészném, hanem hogy ama rettentő kegyetlenségű asszony meg ne tudná s életétől ki ne végezné. Ime, megmaradott az ő véres karja alul egy drágagyöngy, a kisdéd Joaska, akit az én hitvesem, Josabeth, saját életének veszedelmével kiragadott a nyakának mért pallos alul.

AZAKIÁS. Ó, honnan kelt fel ezen új örömnünknek csillaga!

OBED. Parancsolj. A mi életünknek veszte

lészen az ő királyságra való menetelének igaz díja, hogy már utolsó elfonnyadásra hozatott Dávid magvának ága éppen ki ne száradjon, hanem inkább újólag virágozzon.

JOJADA. Azért is egy szívvel-lélekkel fogjunk neki. Csak kevés üdővel ennek előtte beszélgettem magával Atháliával, semmit sem tud szándékunkban, az igyekezetünk meggátolására pediglen éppen készületlen. Eredjétek, az egész Judának népeit lázasszátok fel és az új király választására, koronázására, védelmezésére idézzétek ide s egyszersmind fegyverbe öltöztessétek, netalántán az ő dühössége lángot vessen s mi fegyveres sereggel nem kerítettven eltöröltessünk e világból Joas királykánkkal együtt.

AZAKIÁS. Igaz hívségünk tüze szerint fogunk eljárni parancsolatodban, azért is éppen semmi homályba ne borítsad kedvedet, sem mord felleget víg napodra ne virrassz.

OBED. Aki teljes hittel bízik a dologban, vagy ritkán, vagy éppen meg sem csalatik bizodalmlában; azért, ha mi semmi kímélést sem fogunk tenni édes hazánk hasznára néző dolgunkban. Illik, hogy minden jó reményben légy felőlünk! Ime, el is indulunk szavad után.

JOJADA. Vigyázzatok, netalántán szárnyára bocsátván az egész dolgot, mind engem, mind magatokat, mind édes hazátokat általgázolhatatlan sárban, elkerülhetetlen kárban hozzátok.

ISMAEL. Azt meg tudjátok, hogy mivel kény-

telenek vagytok a parancsolatnak másokkal való közlésével, kaput ne nyissatok szíveteken, mikor az ablakkal is beéritek; azaz, óvjátok magatokat azoktól, akiknek hívségjek kétséges, vagy semmi közük sincsen a dologhoz, mert a kétszínű keszkenőkön igen könnyen s hamar által sejt a megcirkáló kémlés, mely Athália fülébe viszi igyekezetünket. (*Cent. abeunt.*)

JOJADA. Szerencsézze Isten utatokat!

ISMAEL. Hol mulatoztál annyi ideig? Mi itt soká várakoztunk ám reád.

JOJADA. Atháliával öszveakadtam, aki, mivel az ijedség haloványsággal színlette tekintetemet, gyanakodni kezdett hitem felől; de én azonnal friss fortéllal eleit vettem az ő gyanóságának.

ISMAEL. Hogy-hogy cselekedhetted azt?

JOJADA. Azt mondtam, hogy te, úgy mint az ő főbb szolgálai közül egyik, a nagy zenebona s fegyverzörgésektől, melyeket a királyi udvarban hallottál, majd halálos ijedségben vergődjél most is; azért vigasztalásodra elegendő időt nyertem, melyet én a dolog jobb elintézéséről való gondolkodásra fordítottam. Most te a tevő légy, hogy ha vele szemben léssesz, minden okkal-móddal szíveskedjél, hízelkedjél előtte, a nagy félelem miatt még most is betegesnek tétessed magadat, hogy ekkép hályogot vonhassál szemére.

ISMAEL (*repente videt intus Athalias*). Ime, felénk sietni látom őtet!

JOJADA (*inspici*). Vajjon... én innet elmegyek s otthon bővebben fogok elmélkedni a következőkrül. Minden szavadat megrágjad előbb, azután mondd ki előtte. (*Abit.*)

4-dik kinyílás.

ATHALIA. ISMAEL.

(*Ismael se tristem fingit. Haec Scena intermittitur.*)

ATHALIA. Minémű bánatnak árja borította el szívedet, kedves vitézem, Ismael? Im, nagyon elhalványodott orcád, szemeid alja is igen kékül.

ISMAEL. Felséged királyi palotája mellett midőn mennék, rettentő zshivajt, süvéltéseket és zenebonát hallottam, bétékintvén pediglen, sokszámú embereket egy csoportba tódulni tapasztaltam, ami szívemben hegyes törnél is mérgesebb fájdalmat okozó ijedséget önte; tudniillik: Felségedre új ellenségeket ütni és majdan már szemközt is állani véltem.

ATHALIA. Hiteles hívségednek jelét bőségesen adtad. Mi okra nézve rendeltetett légyen azon sokaság, Jojada főpaptól fogod megérteni. Most menj el, vigasztalást bizonyosan fogsz találni Jojada szavaiban.

ISMAEL. Felségednek kegyességét mindenekben szemem előtt fogom hordozni. (*Ismael abire vult, sed retardat eum Athalia.*)

ATHALIA. De mégis mondd meg, ha nem tapasztaltál-e valami elidegenült akaratot a

népben, fel s alá járván a sereg között. Mert úgy rémlik előttem, mintha országlásomnak végső esztendeje e volna.

ISMAEL. Én együgyű ember vagyok, az illetén ország dolgait sem nem vizsgálom, sem én tőlem ki nem telik, sem azokban avatni nem akarom magamat. Azért is vastag tudatlanságomnak méltóztassék Felséged megengedni, — de mindazáltal egyre felelhetnék, ha akarját vagy kedvét nem szegném Felségednek.

ATHALIA. Bízvást szólj. Sőt inkább kérlek, hogy felelj!

ISMAEL. Az végső esztendőnek lenni méltán vélheti Felséged, ha pályafutását eddig határozza a Felséges Úr Isten, ami nekünk ugyan kimondhatatlan fájdalomunkra lenne: mert világi boldogulásunk oszlopától fosztatnánk meg. Egyébbaránt sem nem végső, sem annak lenni nem engedném szíves katonáimmal együtt, hanem halottas sebeket ejtenénk rajta, aki erőszakot akarna tenni Felségeden s egy-szersmind országunkon.

ATHALIA. Minden hazug szín s festék nélkül való beszédedet igen nagyra böcsülöm, Ismael. Menj most és Jojada főpappal mentül hamarabb szembe lenni iparkodjál. (*Abit Ismael.*) Egy nyomon beszéllettek; azért is nyilván kitetszik mindegyiknek igaz hívsége és hazájához való szeretete. Bár ne támadna valami köd, mely őket a hív szeretetnek útjáról eltévelytené, tőlem elvadítaná!

5-dik kinyílás.

ATHALIA. SEBIA.

(*Forte inspicit et videt Sebiam.*)

ATHALIA. Micsoda új öltözetű úri személy ez, aki felém siet? Ruházatja, arculatja, járása, tekintete esméretlenek előttem. (*Ad suos servos milites Mathaniam et Semejam.*) Hallod-é, te Mathanias! eredj, tudakold meg attól a jövevény asszonytól, ki légyen, hová s honnan jöjjön, mit akarjon, netalántán vagy a szomszéd ellenségtől kém képében küldetett légyen, vagy jó hírt hozzon az reám agyarkodó ellenség morgó haragjának lecsillapodása felől; amint is az idegenektől, messze utasoktól mindenkor furcsa vagy csudálatos ujságot hallanak az otthoniak, amely nagyon szokta magát csudáltatni főképen azoktól, akik a kályha mögül fejeket még ki nem dugták.

MATHANIAS. Megyek.

ATHALIA. Ha álmomnak teljesedését jelentő veszélyt üzenne ezen idegen asszonyi állapot, bizonynyal igen kétes kockán forogna ország-lásom... Azonban ha mindjárt azt mondaná is, hogy a város kapuját víja már az ellenség, nem vélném illendőnek lenni, hogy én, egész Zsidóország királynéja, annyira megijednék, hogy már sem magammal nem bírhatnék, sem az ellenállásra bölcs rendelkezéseket nem tehetnék. Él még Jojada! él Ismael! talpra áll a Leviták egész serege. Mindezek nagy hívség-

gel kötelezték magokat az ország védelmezésére s az én hosszas országlásom szerencsézésére. Lehetetlen dolog az, hogy egy hirtelen megcsorbuljon reménységem, melynek istápjai főképen a Jojada és Ismael. Látom (*cogitabunda ambulat Mathanias redit adeam*), sok felé kell most hánnom-vetnem eszemet.

(*Mathanias adducit Sebiam. Athalia sedet in sede adornata.*)

SEBIA. Felséged lábaihoz, érdemetlen szolgálója, alázatos szívvel borulok s egyszersmind kérem Felségedet, méltóztassék együgyüségemen, ügyefogyottságomon kegyesen segíteni.

ATHALIA. Micsoda személy vagy te? Honnan fordultál erre?

SEBIA. Én idegen földekről jutottam ide s mivel mind másoknak dicsérő szavakból bőven értettem Felségednek nagy kegyességét az utasokhoz, mindpediglen önönmagam is tapasztaltam ennek előtte, azért merészlettem megjelenni ily bátorsággal Felséged előtt, hogy minekutánna az ingyen vett jótéteményekért tehetetlenségem szerint köszöneteket adtam, újólág esmét terjesszem kérésemet.

ATHALIA. Én tégedet sem soha nem láttalak, sem kegyességemben nem részesülhettél, azért csudálom beszédedet.

SEBIA. Sőt inkább ennekelőtte három esztendővel ugyanebben a nemes városban laktam s Felségednek az egész néphez mutatott jószágában részesültem, midőn az adónkat na-

gyon megkönnyítette Felséged: azért is alázatosan könyörgök, méltóztassék szolgálómat, melyre önként ajánlom magamat, jó néven venni; mert e fog lenni fájdalmas utazásimnak tárgya, ellankadt tagjaimat pediglen megnyugasztaló rév.

ATHALIA. S minémű utazásokat tettél? Hol jártál?

SEBIA. Én a felháborodott tengeren hajóra szállni kényszeríttem, az irtóztató habok közt hempelygettetem, úgy, hogy a végső hideg vereték is veres légyen gyakran, merültem, de mégis a megtöredezett deszkadarabokon nagy sinlődéssel a partra jutottam sokára. Én a szárazon a rabló tolvajok kezében gyakorta kerültem, akik nem egyébként, mint a fenevadak, morgó oroszlányok, tátott szájjal rohantak életem végzésére, de azonban szomorú életem könyves előlszámlálásával megengeszteltem vérszopó fullánkjakat. Az ilyen gyászban három egész esztendeig töltöttem napjaimat, nem is virradott mind ekkoráig valami verőfény, mely szomorú éjszakámnak vastag setétségét csak kevés vidámságra is hozta volna, bánatimnak fellegeit elverte volna, hogy csak legalább egyszer gyönyörködhettem volna vigasságomnak felderültjével. Ezeket pediglen nemcsak az idegen földön szenvedtem, hanem otthon az édes hazámnak faitól, akik is, miutánna kiontandó véremnek bérével nem akarták ugyan mocskolni, kárhoztatni lelkeket, de mindazonáltal

számkivetésben küldöttek kunyérozások, szégyenülések és gyaláztatások után. Egyszóval ártatlansággal egy cseppet sem gondolván, kiűztek, hajtottak, minden emberségtől távol lévő népek közé számkivetésben, ahol a szerencsének rút csúfja lettem és sok idegen nemzetek kegyetlenségének, gyűlölségének, szertelen könyörületlenségének tárgyul rendeltettem, lakó földemet, édes nemzetemet elhagytam, a habzós szeleknek iszonyú zúgásait zsibbadós félelemmel s az halállal való tusakodással néztem, hallottam; végre rettentő csapásait szenvedtem a mostoha szerencsének, nem is vélem, hogy legyen olyan veszély, mely ne keserített volna.

ATHALIA. Állapodjál meg bánatidban, jó aszszony, bizonyára az Istennek igaz büntetését el nem kerüli, valaki ilyenén sorsodnak főoka s előresegítője volt, szerencséjének s talán életének is fogyta lészen ezeknek díja.

SEBIA. Felebarátomnak megcsuszamodtát, midőn jól folynak dolgai, éppen nem kívánom. Sőt inkább kérni fogom a nagy Istent, hogy minden szerencsértetéseket méltóztassék tőle elfordítani, Felségedet pediglen arra alázatosan kérem, hogy, nem mondom ebben az erős bástyájú roppant városban, hanem csak az egész tartománynak legkisebb falucskájában legyen szabad megvonnom magamat, ahol hátramaradott életemnek napjait békével tölthessem, méglen az utolsó tárgyomon lévén, végsőképpen pillántsom meg szemeimet.

ATHALIA. Asszony, menj a szállásodra, rövid nap alatt megszűnik sajnos keservednek árja.

SEBIA. Felséged kegyességében ajánlom magamat. (*Abit.*)

ATHALIA. Termetének csinos állása, szavának mértékletes ékességű járása, bölcsesége s egyéb pompás erkölcei, úgy tetszik, hogy nagy nemből valónak bizonyítják ezt a személyt. Kívánnám kinyomozni, ki s honnan való legyen. (*Athalia abit, Sebia exit.*)

SEBIA. Régen óhajtott kívánságom partjára jutottam: mert Athália királynénkkal, kinek álnok rendeléséből s ítéletéből vettettem ily szomorú állapotra, jól végeztem dolgomat. Bár kegyességére, melynek megmutatására talán csak asszonyi álnoksága képest ajánlotta magát, szükségem ne legyen! Most Jojada főpappal kívánnék szembe lenni, ha alkalmas módom volna benne s nékie sanyarúságaimról emlékezetet tenni. (*Circumlustrat domum.*) Ez az ő papi háza, az ajtó is bé vagyron zárva! — Zörgetek, mert meg kell őtet is láto-gatnom. (*Pulsat, aperitur porta ei.*)

6^{-dik} kinyílás.

SEBIA. JOJADA. JOAS.

SEBIA. Jojada.

JOJADA. Ó, Sebia! (*Jojada Joam Oseam vocat, ne mater ejus Sebia agnoscat filium.*)

SEBIA. Micsoda bánatos szín borította el orcádat? A nagy gondok miatt éppen elsárgult homlokod... S tehát hirtelen visszajövetelem

semmi új vígasságra sem ébreszthetett fel? Nincs örömdre visszafordulásom? Én bizonyára ezt nem véltem volna.

JOJADA. Ah, Sebia! Mért fordulsz vissza szomorú és rettenetes esetednek helyére?

SEBIA. Gonosz Athalia hívott vissza idegen s pusztá helyeken való bújdosásomból, ahol én, mint jól tudod, már három esztendőktől fogva fiaimtul, királyi székeimtől megfosztatván, sanyarú életet viseltem. (*A hinc sicut visum fuerit, intermitti poterit usque ad K.*) Mert a szárazon való hosszú utazásom után, midőn a nagy tengerre kellene kelnem, beszállok a nagy gályában s íme, holott már nyolc egész napokig szerencsésen evezünk, egyszersem megbődül az ég, bésetétül a fényes nap sűrű fellegekkel, vastagon dül a záporosó nyakunkban, érkezik azonban rettentő szélvész. Zúgnak, morognak a szelek, emelkednek körülöttünk a tajtékos habok, kékül az egész tenger, mindenfelé a rettentő veszély keríti gályáinkat; a kormányos hanyatt-homlok esik le állóhelyéről és így a szelek, a habok mentére bocsátja a kormányt, a gályát; a többi hajósegények mind egytül-egyig ide s tova, fel s alá futkosnak ijedtekben, sietnek a hajó fenekére, hogy ott bátor helyet leljenek, de példát adtak, hogy haszontalan iparkodik az ember az Isten elrendelése előtt elbújni: mert a kötelek, gúzsok mindenütt szakadoznak, az evezők hullanak, a vitorlát is kidönti helyéből az ádáz szél, a szabadonbocsátott kormánytollat haso-

gatják az innen is, onnan is hathatós erővel csapdosó habok, a bókonyok¹ felszakadnak, számtalan részeken nyílik, apró darabokra töredezik az egész gálya. Valakik benne valánk, az ily rettentő romladozásán a gályának megrettenvén, ide-oda hideg márványoszlop gyanánt dülünk. Szerencsés volt az, aki valami dirib-darab deszkácskát kaphatott s azon is oly erősen tartózkodhatott meg, hogy az hegyek magasságát képző haboktól le nem taszított. Én is ilyen deszkára kapván, harmadnapra vettetem ki a partra, holott a vademberek markokba kerülvén sanyarú életet élvén, még a falat kenyeremet is keserves könyhullajtásokkal áztatám először mintsem béalnám, mindaddig, méglen Athalia végzéséből most vissza hívattattam. Ilyen éhségben, ilyen kockán fordul meg az ember élete, noha sok kincsekkel bírjon is, királyi koszorú ékesítse is fejét. (K.)

JOJADA. Még hallani is irtózom veszedelmedet, azért kérlek hagyj békét tovább folytatni bús beszédedet. Szólottál-é már Athaliával?

SEBIA. Igenis. Nála voltam, de jövevénynek, esméretlennek tétetvén magamat, reám nem esmért.

JOJADA Igen helyesen esett. Vajjon mi dolga lehet nékie veled, mivel a számkivetésből visszahivatott?

SEBIA. Nem tudom. Úgy vélem, hogy az én nyomorúságomból eredett vigasztalását akép

¹ Bókony: hajó, ladik bordája.

neveli, ha engem, nyomorultat, személyem szerint lát, vagy pediglen bé nem töltötte barom dühösségét az én szerelmes magzatimnak halálával, anyai véremet is ontani, engem a világból kitörölni akar.

JOAS. Atyám! mondd meg, kérlek, minémű nyomorúságokban forog ez a nyomorult aszszonyi állat? Vagy ki légyen s miért került annyi nyomorúságokban?

JOJADA. Hallgass, nem sok üdö mulva tudni fogod.

JOAS. Ó, Atyám! be nagyon sajnálom elhagyatott ügyét szegénynek! Íme, mely szomorú, mely nagyon elkeseredik szíve. (*Sebia incipit flere.*)

SEBIA. Jojada! megbocsáss, hogy kérdezősködöm; a te fiacskád-é ez?

JOJADA. Nem, hanem mindeddig gyenge kisedségétől fogva gondviselésem alatt tartottam ötet és fiacskám helyett neveltem.

SEBIA. Mi neve?

JOJADA. Oseas.

SEBIA. Mennyi üdös?

JOJADA. Most lépett hetedik esztendőben.

SEBIA. Ó, ha Atháliának mérges hóhérsága életétől meg nem fosztotta volna az én magzatimat, az én Joaskám is éppen ennyi üdös volna. Legalább csak azt mond meg, hogy voltak atyái?

JOJADA. Azt meg nem mondhatom. De miért kérded oly szorgalmasan?

SEBIA. Nem tudom, mi hirtelen szeretet

vonja szívemet ezen kisededhez, melynek fő oka úgy tetszik az, hogy mintegy alattomba jelentgeti az anyához való szívességét, nem különben, mintha édes szülőjét látná, mikor reám tekint s azért esik meg annyira gyenge szivecskéje rajtam idegenen. Hátha esmérne? (*Ad Joam.*) Mondd meg, édes Oseám, hol vagyon a te atyád?

JOAS. Az én atyám felől éppen semmitse tudok, sőt még azt sem tudom, ha vagyon-é Atyám, Anyám, vagy sincs.

SEBIA. Ó, szerencsétlen gyermek! A szerencsétlenségnek egy útját nyomjuk mind a ketten; én fiaimtól, te atyáidtól szakadván el. Sanyarú életben vergődünk. (*Flet.*) Vajjon a te szüleidet is oly mérges kegyetlenség taszította ki ez árnyékvilágból, aminémű az én magzatimat?

JOAS. Ó, jó asszony, ne sírj azért, ne engedd, hogy szemeidből lefolyó sűrű cseppek áztassák könyves orcádat, mert az ilyen emlékezet és siráncokzás még a régi fájdalomkat is megújítja s neveli. Jóreménységgel légy! Visszaadhatja még a Mindenható Úr Isten néked a te magzatodat, nekem az én szülőimet.

SEBIA. Ó, jőjj ide, édes Oseaskám, engedd, hogy kebelemben tarthassalak, ölelgethesselek! Ó, mi nagyon enyhíti szívemnek bágyadtságát a te rajtam való ártatlan sajnálkozásod! (*Accedit Joas Sebiám, quae et amplexatur eum.*)

JOJADA. Ime, mi jó szívvel fogadják egymást! mely édesdeden ölelgeti anya az ő egyetlen egy fiát! Oly nagy ereje vagyon tudniillik az igazi anyai szeretetnek, hogy ez akármi súlyos csapások közt is kiágazzon édes szülöttjére! Még az én szívem is megindul s minden erek különös mozdulással sietnek ezen szeretet nézésére, mellyel a sok bánat közt majd éppen elfonnyadott szíve zöldellik. De nem tűrhetem immár őket tovább csüggedezni, amint vagyon a dolog, kinyilatkoztatom előttök. (*Cogitabundus.*) De mégsem cselekszem: mert félek, netalántán a mértéket nem esmérő anyai szeretet, amit setét titokban akarok maradni, világosságra hozza. (*Ad Joam.*) Oseás! elég immár, eredj innét hazafelé, magam is utánad megyek tüstént és méglen utól érjelek, a legközelebb való úton várj meg.

SEBIA. Tehát nem a te házad ez? Uram, ímé, méglen én bújdostam az idegen földeken, mindenek megváltoztak itthon.

JOJADA. Igenis az én házam, de csak mulatságra vagyon építve.

SEBIA (*din speculatur*). Hiszen itt Athália háza, itt Acház fővezéré, itt a Tied, itt Ebisama kapitányé volt az én üdömben. Miként változott tehát oly hamar meg?

JOJADA. Most sem ezé, sem azé nincs, úgyé?

SEBIA. Most merő pusztaság.

JOJADA. Tehát hidd el, hogy máshová kell

mennem, ha otthon akarok lenni, azért is engeddd meg, hogy Oseaskám elmehessen előre.

SEBIA. Ó, be keserves tőle elválnom.

JOAS. Édes atyám! engeddd meg, hogy nálunk maradhasson ez az idegen asszony!

JOJADA. Lódulj! Nemsokára esmét látni fogod őtet.

JOAS. Engedek akaratomnak, de kérlek, édes atyám, vigasztald meg őtet, ime mi nagyon kesereg! (*Joas abit modice, interdum vult redire ad illam. Tandem abiens respectat.*)

SEBIA. Ó, mi nehezen válik el tőlem ő is, néhány lépésnyire megy s visszatekint, szomorú hallgatással töri a szót bánatjában, mivel ki nem mondhatja. Ó, édes Oseaskám, mért szegezed szemeidet annyira reám? Mit gondolsz felőlem?

JOAS. *Quando haec dicunt; subsistit Joas in Scena, ac tristi vultu dicit.*) Édes anyám tűnik elmémben, midőn téged siráncozni látlak, aki, valamint te most kedves magzatodat, úgy engemet is, édes szülöttjét, valami idegen földön sirat, zokog! Ó, mi nagyon óhajtom, hogy édes szülőimmal lehessek! Kérni is fogom az Istent, hogy engem nékiek, őket nékem térítse vissza. (*Abit.*)

7-dik kinyílás.

SEBIA. JOJADA.

SEBIA. (*Scena intermittitur.*) Éppen nem csodálom, Jojada, hogy ezt a gyermeket nem

mostoha szeretettel, hanem mint igaz atya szereted, és minden tisztességes magaviselésére s jó erkölcsökre oktatód. Íme, gyermek lévén, elméjének értséggel és beszédjének eszes ékes-ségével majd a vénekkel vetekedik. Valóban nem ingyen tetszett meg nekem.

JOJADA. Sebia, tudod-é, hogy éretted küldött Athália? Azért is már régen várakozik reád, — menj, mentül hamarább nála légy, hogy ezen hosszas várakozásodat órára vévén, valami bal gyanúban felőlünk ne essen.

SEBIA. Ó, Jojada, ne hozd elő Athaliát, mert valahányszor felőle emlékezem, annyiszor hallással tusakodom. Eszembe jut tudniillik ő általa tett előbbi veszedelmem és magzatim megöldösése, melynek emlékezete még az halálnál is súlyosabb, kegyetlenebb; mert, há egyetlen egy vigasztalása vagyon az édes anyának ebben az életben az ő ép magzatiban, vajjon miként lehet ez az enyim élet, mivel oda vagynak minden magzatim? Bizonynal készebb vagyok meghalni, mintsem ily nyomorultan tovább élni!

JOJADA. Kinek vagyon homlokára írva, ha nem utolsó keserőség-é ez, melyben most vagy? Jó reménységbe légy, az én szívem azt jövendőli, hogy mái nap kivetkőzvéen régi bánatidből, új örömben öltözl.

SEBIA. Ó, Jojada, nem tudod te azt, mi nagy fájdalomra vagyon nekem az, hogy ott kell most szolgálóskodnom, ahol ezelőtt ülvén királyi székemben, mindenféle törvényeket kül-

döttem széjjel; látom, ugyanazt forgatni kezében a királyi pálcát, akit az én szerencsétlen elestem emelt arra. Nehéz megemlékezmem boldogtalan sorsomról, melyben voltam bujdosásomkor, vagyok s lenni fogok. A félelem miatt creimbe megaluszik a vér, midőn ama királyi palotára vetem két szemeimet, melyet az én édes magzatim vére bőven festett, keserű cseppek csordulnak bánatos szemeimből, midőn a királyi házat tekintem, melyben ártatlanul kiöntött Joaskám piros vére. Ó, uram, ne engedd, hogy ily nagy keserűségben nyavalygó szívem éppen elfonnyadjon és utolsó pályájára jusson. (*Abit.*)

8-dik kinyílás.

JOJADA.

(*Haec itidem intermittitur.*)

Ó, nyomorult anya, a te bánatid, magzatid után való fájdalomad szívembe mélyen behatnak s engem felgerjesztenek, hogy amibe kaptam, serényen véghezvigyem. Nem is szenvedem, hogy feltett szándékom végzésében valaki munkám nélkül szükölködjön. Joast ma örökségéhez tartozó királyi székében helyezettetem, erre segítséget ad még az ég is. Ennek fejére emelik ma a zsidóság koszorúját az ő eleinek érdemi, királyi vére és áhítatossága. Nem engedem, hogy ama fene asszony tovább kegyetlenkedjék, rettentő gonoszságival, az Judea szent koronáját, királyi székét fertel-

mesen ocsmányítsa, az isteni szent tiszteleteknek szertartásit pediglen bujaságával egyelítse. E tetszik az égnek is, remélem, hogy a dolgoknak boldog tárgyra való vezérlésében segíteni fog az Isten is, aki Dávid magzatának örökül engedte országunk kormányzását. (*Abil.*)

MÁSODIK RÉSZ.

1-^o kinyílás.

AZAKIÁS. MÁSIA. OBED. ELIZAFAT. JOJADA.
(*Centuriones exeunt remanente Elis.*)

Ha a paraszt az ő faragatlan szokásit, melyek által a fejes engedetlenségre igen hamar vetemedik, emberséges szófogadással győzi meg, az ő helybéli bírójának s egyéb előljárójának akarátját jó szívvel teljesíti, mind Urának jó voltát, mind csűrének gyarapodását látni fogja. Ha a katona, aki már életét az ő fejedelme és hazája mellett az ellenség fegyverének élére függesztette, az ő igazgattatására rendeltetett hadi tisztének parancsolatját örömet, tüstént és pontom szerint tölti be, vagy igen ritkán, vagy éppen nem tapasztal gátat szerencséjének forgásában.

MÁSIA. Úgy vagyon. Nem is vélem, hogy valami károsabb és illetlenebb legyen az emberekben, mintsem ha azok, akik más akarátja és rendelései alá esküvéssel, vagy bére elvételevel lekötötték magukat, délceg nyakasságukkal előljárójuk ellen akaratoskodnak.

AZAKIÁS. Íme, ezen készségünknek tulajdonítom én is azt, hogy új királyunk felkoronáztatása mellett szerencsésen fáradoztunk, mivel tudniillik Jojada főpapunk parancsolatjára

tüstént reá állottunk, véghezviteléhez szorgalmasan láttunk. (*Jojada exit — mirabundus.*)

JOJADA. Ki említette most nevemet?

AZAKIÁS. Vitéz társaimat dícsérem serény engedelmességjéért, melyet parancsolatodnak tettünk mindnyájan.

JOJADA. Szerencsés véggel jártatok?

OBED. Az Úr Istennek adunk hálákat, hogy valami bajunk nem esett az ide-oda nyargaló s ujjat vonó nép között.

MÁSIA. Fejek meghajtásával vették, valamire jártam, a Leviták, a te parancsolatodat s egyszersmind nagyon örvendeztek, hogy Dávid magvából még egy csillag tündöklök csodálatoskép, kinek is önként ajánlották magukat s azontul elindultak velem együtt a koronázat pompájára.

JOJADA. Hát Elizafat nem érkezett még el?

OBED. Igenis velünk jött, de Athalia királyi palotája előtt elmarada tőlünk.

JOJADA. Oda vagyok!

AZAKIÁS. Semmitől sem kell tartanunk, itt a nagyszámú sereg, ha erő üt reánk, erőn erővel veszünk erőt: mert felettébb behatott az egész népség szívében az esméretlen királykának szeretete, akármit is kész tenni mellette.

JOJADA. Oda vagyok!

OBED. Talán azt véled, hogy, ha Athalia eleibe tanál kerülni, mindent az ő voltaképen ki fog előtte tálni? Sőt inkább igenis tudja ő a titkot hímezni, hámozni azok előtt, akiknek ahhoz semmi közük sincsen.

MÁSIA. Íme, jön immár! (*Auditur strepitus ejus venientis. Elisafat exit.*)

JOJADA. Ó, hol maradtál el kedves pajtásaidtól? Majd leroskadtam lábaimról ijedtembe.

ELIZAFAT. Midőn a királyi palota mellett mennék el, észrevévén Athalia a Levitákat, engem magához szólított. (*Jojada dat signum timoris.*)

OBED. Tartóztassad meg magadat, kérlek, az ájultató ijedéstül, nem remélem, hogy szándékunk szerencsés végbevitelének gátat vetett volna Elizafat, a királyné kérdéseire visszahangzó feleleteivel.

AZAKIÁS. Én éppen nem kételkedem az ő okos és szerencsénket mindenkor előremozdító tanácsai felől, tehát bátorodjál meg, Jojada.

ELIZAFAT. Mihelyst fejemnek mély meghajtását tettem előtte, hogy királyi tisztelettel viseltetni látszassak hozzája, azontúl a sokaság felől megháborodott szívvel kérdezősködött.

MÁSIA. Nem vetted észre benne, ha volna-é eltökéllett akaratja az had indítására?

ELIZAFAT. Éppen nem: mert a sátoros ünnepnap déli szertartással való ülésére rendeltetteknek lenni mondtam a Levitákat.

JOJADA. Mind engem, mind magadat vitézlő pártársaiddal együtt vagy örökös rabszíjtól, bilincsektől, vagy azontúl való haláltól menttél meg. (*Levitae exeunt more militari eos ducet Menichel, repetunt suum Mars in Theatro per unam intrantes, aliam scenam exeuntes, tandem in dextera parte ita consisten-*

tes in duobus ordinibus, ne minores sint in 1° ordine et versus auditores. Duo erunt duces unus minores, alter maiores ordines in certos numerus inter eundo diviso ducet. Interim inferis steterunt, se recipiunt ad partem, eos spectantes, tandem finito exercitio militari audient Jojadam. Ante tamen faciet sum complementum Menichel Jojad.) Isten hozott beneteket, vitéz seregek!

MENICHEL. Neked udvarolni, szolgálatot tenni jöttünk.

JOJADA. Idejöveteleteknek, valamint az én akaratomnak célja ez: tudjátok mindnyájan, mi nagy kegyetlenséggel serénykedett néhány napján Athalia asszony az egész királyi mag-nak letörlésében, az ország dicsőségére nevelendő csemeték halottas kiirtásában! Tudom azt is véltétek, hogy vérét vette mind egytől-egyig a királyi magzatoknak, de kimenekedett a ti vigasságtokra, szerencsétekre és boldog kormányzástokra egy az ilyen tolvaj örvnek mérges körmei közül — Jósabeth hitvesem által; ezt az ő örökségében, a királyi székben akarom helyheztetni, ha ti hazátokhoz való szereteteket oly híven mutatjátok meg ma, hogy éppen semmit sem hagytok alább az új királykának választásakor s koronáztatásakor előlkerülendő háború ellen való védelmezés-tekben.

MENICHEL. Oly bizodalommal és reménységgel vagyok igaz szeretetű katona legényeim felől, hogy ők mindnyájan életjüket fogják le-

tenni együtt királyunk mellett. (*Milites pedem movendo, vel aliud agendo dant signum parati animi ad defendendum regem.*)

AZAKIÁS. Hív szíveteknek fellobbant tűzét halkkal csendesítsétek meg: mert az hirtelenségből a vakmerő nekirohanás, ebből pediglen veszedelem szokott eredni.

JOJADA. Hallod-é, Obed, menj a templomban és onnan hitvesemet a kisdéd királyfival együtt hívd ide.

OBED. Tudtára vagyon már Joaskának az egész dolog?

JOJADA. Nincs, nem is kell semmit is eleve tudnia. (*Obed abit. Ad milites.*) Sohasem kétkedtem anyai földetekhez viseltető szín nélkül való szívességetek felől. Tudom s tapasztaltam, mi derék fészket vert bennetek boldogulástoknak józan kívánsága, erre nézve kérek most benneteket, járjatok el gyorsan azokban, amiket édes hazátok Athalia terhes nyügét már megúnván, panaszolkodva kér tőletek, két kézzel nyuljatok a dologhoz, melyet királynétek szörnyű kegyetlenségének békójából való szabadítandáستok bíz reátok; sem harag, sem halál ne agosztassa sokáig fegyverteknek életét, hanem erősen víjátok Athalia dühösségét Joas királytokért, tudván, hogy az igaz szeretet sohasem fösvénykedik, melynek megbizonyítása kedvéért ne tiltsátok magatoktól a csekély fáradságot; azonban eszetekben juttassátok azt is, hogy, ha valamit hallotok, hitelt az hírnek ne adjatok, mely szárny s láb nélkül

nagy országokat bejár. Velejére kell lépni előbbször, azután hitelt adni akárminek is. Ezekre vigyázzatok netalántán minden széreszóra állván, megcsalatassatok és meggyőzhetetlen veremben ejtsetek vak szeretetetekkel.

AMINTAL. Nosza, legények, most vagyon módunk, időnk s alkalmatosságunk az Athalia kegyetlenkedő parancsolatinak súlyos terhét félrevetni, nosza erősen szorítsuk markunkban a jó szerencsét, netalántán meggyőzöttetvén csoportosan háramolják fejünkre a nyomorúság.

2-dik kinyílás.

JOSABETH, JOAS és a többiek.

(In exitu facit Menichel praesentir cum Levitis at Joas territus redire vult. Josabeth tamen manu retinet dicens: Ne félj, lelkecském, íme az atyád! Jojada: Jöjj ide, édes fiam. Pergit ad Joadam, tum dicet Josabeth:)

Íme a király fia, akit az Úr Istennek gondviselő karja mentett ki Athalia kegyetlensége alól csudálatosan!

JOJADA. Most a ti gondotok leszen mindeneiket véghezvinni, valamik igyekezetünkre szolgálnak s ugyanezen okból magam is majd a királyi palota felé sétálok, hogy kitanuljam, ha valami szaga nem terjedt-e szándékunknak, netalántán időnek előtte dobra kelvén a dolog, veszedelmes legyen a vége. *(Abít.)*

JOSABETH. Ezzel a két kezemmel kaptam fel ölemben őtet, midőn láttam, hogy a bátyjai és

nénjei tulajdon vérekben, mint valami tóban, magával jötehetetlenül merülve, fulladozna s éppen haldoklana immár, mivel arctul borula le a vízben; azért is, noha a nagyanyjának vérbe fordult dárdája által nem járta volna is szívecskéjét, bizonynyal meg kellett volna hálnia.

JOAS. Én voltam abban a veszélyben?

JOSABETH. Igenis, te voltál szülöttem és ha a felséges Úr Isten engem nem rendelt volna gyámolodnak, immár testecsكدnek hamva régen szélre kelt volna, vagy koporsóban porrá lett tagocskáid minden íz és érzékenység nélkül nyugodnának; ártatlan lelkecsكد pediglen a mennyei angyalkák seregében repdesne.

JOAS. Ó, felséges Úr Isten, honnét és miként érdemeltem én azt a nagy kegyelmet, hogy ily hitvány s a földön méltatlanul fetregő állatocskát oly nagy veszedelemből kiszabadítanál s ekkoráig ily úri dajkálkodással gyenge életemnek hetedik esztendeire segítenél?

JOSABETH. Ez az Úr Istennek megmásolhatatlan végzése, hogy kisdedségednek első szempillantásától fogva mindjárt, erőtlen vénségednek végső pihenéséig szolgáljal Szent Felségének s másokat is ugyan az ő szolgálatjára példáddal, parancsolatoddal téregessél.

JOAS: Ó, miként cselekedhessem én ezt, aki tudatlan és tehetetlen gyermek vagyok!

JOSABETH: Él az Isten, aki ekkoráig nevelte napjaidat, ez okot-módot fog adni mindezekre, sőt méltóságod kötelessége által kötelezni is

fog nemsokára, hogy azokat betöltsed, csak bízzál az ő hatalmában.

JOAS. Ó, Anyám, miként háláljam én meg ennyi jó voltadat, dajkálkodásodat?

AMINTAL. Nagy szeretetre, sőt tiszteletre-méltó kiseded ez, aki ártatlan szavacskáit ily értelmesen és bölcsen ejti ki. — Ó, haljon meg Athalia, dühös királynénk! éljen Joas, kiseded királykánk!

MENICHEL. Menjünk, lássunk hivatalunkhoz.
(*Fit exercitium abeuntium militum. Joas perterritus fugit intro. Intransibilibus militibus, Jojada exit, quem loqui incipientem Joas fugiens inturbat.*)

3-dik kinyílás.

JOAS. JOJADA.

JOJADA. Csendességbe találtam az udvart, semmi hírévé sincs még eddig a királynénak szándékunk.

JOAS (*ad eum fugit solus*). Atyám, nem halottad, mi szörnyű dolgok vitetnek véghez itt? A katonák mi nagy szorgalmatossággal készültek a vérontáshoz?

JOJADA. Mi dolog, fiam, mi háborított fel annyira téged?

JOAS. Ugyanezen két szemeimmal láttam, adj hitelt szavaimnak, atyám!

JOJADA. Mit láttál?

JOAS. Nem is merem kimondani.

JOJADA. Szólj édes magzatom, mit láttál, mondd meg.

JOAS. Kimondhatatlan módon készülnek fegyvert fogni a Leviták, a templom fegyverrel fordul fel, a sok dárdák, lándzsák zörgése miatt szót sem hallani. Azáriás, Ismael dárdákat osztogatnak a népnek, atyám! E bizonyára nem sátoros ünnepnapra rendeltetett pompa, hanem leendő harcnak jele.

JOJADA. Vesd ki eszedből, fiam, ezt a gondot, ne félj! semmi károdra sem lesznek tenéked a Leviták fegyveri.

JOAS. Atyám, én ugyan a fegyvertül nem félek, hanem attul nagyon tartok, netalántán én érettem förtöztessék meg az Isten háza, ez tűnik a szívemben s egyszersmind nem tudom, miként rettent engem.

JOJADA. Talán csak a fegyverek fényes élei pillogtatják szemeidet és félelmet öntenek beléd?

JOAS. Hogy a fegyvertül irtóznám, abba semmi sincs, mert mellettem vagyon s az én segítségemre néz a Seregek Istene, amit te nékem gyakran mondottál.

JOJADA. Én-e?

JOAS. Te, te, ó, szerelmes Atyám! Midőn tudniillik a kis Moysesről beszéllettél, hogy ő fakoporsóba rekesztetve bocsáttatott a víz folyására és ekép a víz hátán soká utazott, ugyanakkor mondád nékem is, hogy én volnék eleven képe annak a kis Moysesnek, ezen beszéded közben mivel sűrű cseppek folydógalának szemeimből tovább is szólottál, mondván: valamint kis Moysést megmentette az Úr

Isten a víznek minden veszedelmétől, szinte úgy téged is az Ő mindenható karjai ragadnak ki az életedet majdan végző fegyver alól.

JOJADA. Mindezekre jól emlékezem, de régen beszéllettem én ezeket.

JOAS. Íme, némely idegen asszony közelget hozzánk, — vajjon ki lehet?

JOJADA (*inspiciit*). Jaj, mit látok! A királyné siet ide. Nosza, fiam, menjünk el innen, mert igen haragosnak látszik lenni! (*abeunt.*)

4-dik kinyílás.

ATHALIA. MÁTHÁN.

(*Matham properantem Athaliam e vestigiis sequitur.*) MÁTHÁN. Hová, hová! ó, Királyné távol legyen tőled, hogy csak ennek a templomnak küszöbét értessed lábaddal. Nem tudod, hogy itten csak az Ábrahámnak Istene tiszteltetik buzgó áldozatokkal?

ATHALIA. Nincs erre most üdöm, nem is sokat gondolok vele, akárki s akármiként tiszteltessék itt. (*Athalia erit impatiens.*)

MÁTHÁN. Sőt inkább főgondodnak kell lenni Királyi Méltóságod szerint arra, hogy az isteni tiszteletek mindenütt jókor s áhítatosan vitődjenek véghez, mert, ha a király egyszer ezzel nem sokat hajt, a népség is minden áhítatosságokat, jóságos erkölcsöket farba rúg s hirtelen zenebonára jut az egész ország; várnia kell tudniillik az Úr Isten ostorát.

ATHALIA. Éj, hagyj békét. Ezeknek a szük-

sége hozza magával, hogy mentül hamarább szóljak Jojadával és az harenak, mellyel királyi széketemet fenyegeti, végét másra fordít-sam.

MÁTHÁN. Az ellenség markában önként nyomod életed végét Jojodához való mentedben, menj inkább királyi udvarodban, örözd életedet, ameddig kitelik tőled. Valamiket Jojadával akarsz végezni, mindazoknak elvégzését magamra vállalom.

ATHALIA. Menj hát és Joját, aki ezt a nagy zenebonát egész Jerusálemben ellenem támasztja, ámídd el, mondván, hogy a királyi fejedelemnek nem az én dühösségemből, melynek helyét mindenkor inkább a kegyesség foglalta el szívemben, hanem Israel királyának parancsolatjából ölettettek meg, mondd meg azonkívül, hogy én, látván ama nagy gonosz-ságot, eliszonyodtam és könyörülvén oly ke-serves sorsukon s egyszersmind Dávid egész magvának kiirtásátul tartván, egyet közülük a kegyetlen hóhéroknak már kivont s neki szegezett fegyvere alul elrántottam; így az igazságot hazugsággal szépen békendőzöd, ötöt pediglen, úgymint aki tanácsink s for-télyaink felől semmit sem tud, kelepcénkben kerítet. Azután azt is told melléje, hogy én-nékem szándékom vagyon azt, aki gondvise-lésem által még életben tartatik, az eleitől hagyatott és egyátaljában csak ötöt illendő királyi méltóságban helyeztetni.

MÁTHÁN. De még ma látsz mindezekhez?
Mit sietsz oly nagyon?

ATHALIA. Nem lehet ott szunnyadozni, ahol az ember tisztének, jószágának s életének veszte csak egy morzsa várakozáson függ.

MÁTHÁN. Nem tudom, miként okozhatná Jojada neked az ily hirtelen veszedelmet. Tehát egy különös főpap fog tégedet, nagyhatalmú királynénkat egy szempillantás alatt az halál torkába taszítani?

ATHALIA. Ama szokatlan fegyvert fogó tábor, mely a templomot körülkeríti, nagy gyanúságban hoz engem, mi végre, ha nem ellenem gyült-é oly elrendelt csoportban. Mondotta ugyan Jojada, hogy sátoros ünnepnapot fog rövid napok alatt pompás szertartással ülni, mellyel az én nagy gonoszságomért haragos ostorának elbocsátására felindult Úr Istent megkéletje; de egyéb ünnepnapokon, tudod magad is, hogy noha illendő tisztelettel tartatik is, semmi ilyen készülétek nem voltak, sem ily fegyveres tábor talpon nem állott, amilyen most lepte el az Israel Istenének temploma mellékét. Ez a gyanó, ez a tábor, mely inkább vérontásra, mintsem ünnepnapi tiszteletre idéztetett ide, hidd el, nem hiában való félelemmel csapdossa szívemet. Ami több, nemde valóságos öszveesküvésnek jelei mindezek, mert egynihány napok előtt vettem észre, az egész nép az én engedelmességemre mindenkor hajlandó készségétül elpártul, maga akarattján jár, senki hatalmátul sem

függ, a város minden utcái eddig nem tapasztalt csaté-patéval telik meg, mindenfelé csoportosan seregölnek a fegyveres ifjak, tüzet éleszt s iszonyú harcokat főz Jojada, látom, melynek eleven szikrái majd a zsidóság vérével oltandó lángba mennek már. Azonkívül tudod az Izrael jövődömondóinak jövődeléseit, melyekkel szokták elhitetni a tudatlan községet, hogy oly mély gyökerek eredtek meg a zsidóság szívében, hogy talán már semmi erő sem törheti meg azokat. Mindezekből jövődölni lehet azt, hogy Dávid nemzetiségéből fog e világra születni Ábrahám nemének ama jeles csillaga, mely Israel házát boldogítsa.

MÁTHÁN. Jégre bízták ők ezt a reménységeket; nemde tettél te már erről ama vitéz és okos cselekedettel, mellyel egy temetés alkalmatosságával az egész Dávid király magvát siralmas sírba zártad? Bátorodj tehát meg, te egyedül vagy, akit illet az ország kormányja.

ATHALIA. Igazán mondád, oda van a királyi mag, nincs is oka, mért félnék Dávid király maradékitól, de másminémű ravaszság hálójában keverődhetünk, melyből hogyan bontakozzunk ki, igen nehéz előre látni; mert, legyen úgy, hogy Jojada a Levitákkal együtt mást valakit Dávid házából élni költ és ugyanezt vagy mohón koholt ravaszsággal, vagy törvény szerint királyi székenben ültesse, vajjon micsoda szerencsére jut akkor dolgunk? Tehát, minekelőtte körmünkre égjen a

dolog, fortélyok kelepces urkat szoritsak nyakunkra, rajta legyunk, hogy meggátoljuk szándékjokat; uralkodjon inkább ama mesés király, mintsem az, akit a Leviták ma oly nagy erővel iparkodnak királyi méltóságra emelni. Országoljon inkább a mi költött királyunk, mert ezt ide-oda tántoríthatjuk, mindenre reá vehetjük, végre a királyi székben ülni addig engedjük őtet, ameddig hasznunkat neveli és így mind a jövődölések be fognak teljesedni, mind a mi kárunkra tett összeesküvésnek tüzet lecsillapítjuk.

MÁTHÁN. Ó, Istentül csudálatosan adott tanács! Az ország kormányzására nem választattál, hanem születél, Athalia!

ATHALIA. De ha csak félre nem élek a gyanópörrel, Sebia az, aki egyenesen ajtónkhoz siet, alkalmas eszköze lészen ez családtságunknak. Te eredj, én a Baál Istennek kápolnájába majd megvárlak.

MÁTHÁN. Én elmegyek, de te vigyázz, netalántán valamit hangosan szólván, kijelentsd, hogy tudtunkra vagyon már a dolog. (*Abit.*)

5-dik kinyílás.

ATHALIA. SEBIA.

Nem vélem, hogy valakire több s nagyobb bűk áradjanak az alatta valók család színeskedésekből, mintsem én reám. Ó, én boldogtalan királyné! Ezért kívántam-é Okoziás királyi székében ülni erőszakosan? Ime ono-

káimnak ártatlan vérekkel förtöztettem meg gyilkos karjaimat, hogy erre a nagy búra léptessem valaha szívemet. Ó, mért nem elégedtem meg inkább úri, sőt királyi sorsommal, melyet az Úr Istentől és szerencsétől vettem érdemem fölé. Bizonyára sohasem törtött volna ily keserű tormát orrom alá sem Jojada, sem más valaki, melyből most már annál keserűbb darabokban kell falnom, amennél édesebb méz alatt köszöntgette azt reám Jojada még akkor, amikor tudniillik az én pirongató szavaimra nem az ő forralt szándékát jelentette ki, hanem mindenkori hívségét szörnyen emlegette s továbbra is ajánlotta. S tehát ez-e az a hívség ó, Jojada, melyet akkor életem s országom védelmezésére önként ígértél, amikor még magánosan és segítség nélkül lévén, markomban volt életed, haláloed? Tudniillik csak színt mutattál akkor Ismael költött üzenete által, de ime már feje lágyára hatottál az én romlásomra igazgatott dolgodnak, midőn tudniillik körül vagy fogva a rajtad segítő fegyverekkel. Bár most tapasztalhatnék benned az én szerencsémre vigyázó csak egy mákszemnyi hajlandóságot is; de igen ösztövé a reménység, mellyel reád támaszkodok, Jojada, azért is, ime, zápora érkezik nagyon kiáradt szemeim könyvének! Még el sem oszlott a régi, már új fellegetámad béborult szívemnek. Ó, mért én erősebben nem kényszerítettem Jojadát annak megvallására, ami felől való nem hézagos gya-

nóra gerjeszte fel mind az ő s mind Ismael ijedelmes lebetegülése? Nem kellett volna megelégednem csalárdságának héjával, hanem béliig kellett volna megtörnöm azt és szívéből egészen kitépnem; de ime, nagyon közelít Sebia királyné hozzám, bár jó hírt hozna Jojada felől!

(*Sebia exit et seorsim dicit.*) SEBIA. Ó, Uram, engeddd, hogy ezzel a gonosz asszonyi állattal való szembelelételem semmit se ártson életemnek!

ATHALIA. Tudom, jó asszony, (*Sebia repente eam respicit*) hogy azon segítségemet sóhajtod, amelyet már megigérttem, de igen alkalmatlan órára tartózkodtál, ime, veszedelmes kockán forog a magam élete is, úgy hogy vagy azon tengeri bújdosásra vettetik árva fejem, amelynek irtóztató súlyát éppen te ábrázoltad előttem, vagy halál végez ki e világból nemsokára.

SEBIA. Tehát nem esmérsz engemet?

ATHALIA. Idegen létedre felettébb vakmerő szókkal illetsz. Nem látod ezt a két udvari katonát? tüstént nyakon ragadtatlak velek.

SEBIA. Tehát vélem is úgy akarsz cselekedni, mint szerelmes magzatimmal? Megmutatom ma, hogy aminemű ítéletet tettél önként arról, aki engem annyi nyomorúságokra taszított, te veszed el nemsokára.

ATHALIA. Micsoda asszony vagy te, kérlek, ne titkold előttem: mert igen csudálatos dolgokról hozakodol elől.

SEBIA. Nem idegen, nem jövevény asszony vagyok én úgy nézz a szememben, hanem Sebia, Okoziás fiadnak, Juda tartománya királyának özvegye.

ATHALIA. (*Fingit se amicissimam.*) Ó, Sebia! Nagy örömökre tetszett fel már elhúnt napjaim után az a nap, melyben hozzád ily nagy szorongattatásimban egy gyönyörűségemhez való szeretetemet kijelenthetem s téged édesdeden ölelgethetlek. (*Vult eam amplexari, sed Sebia se retrahit.*) Mért futsz tőlem? Mit félsz? Engedd, hogy most nyilván bizonyítsam eddig bennem csak lappangó szerelmemet.

SEBIA. Ne űzz, kérlek, csúfot szerencsétlenségemből, ó királyné! Gyászos halálnak adtad édes szülötteimet, e nagy kegyetlenségedet még szaporítani kívánod?

ATHALIA. Mit hallok? Igazán állhatatos vagy a költött, vagy csak képzett dolgok megtartásában. Ime, szívedben fekszik a gyanó.

SEBIA. Nincs különben. A te saját kopjaid járták által kisdéd Joaskám és a többi gyermekeim belső részeket, erről tagadást senki sem téshen. Nemde én magam láttam halálos sebek miatt megnyílt mellecskéiket magzatimnak? Néztém őket tulajdon vérekben mérülni. Nemde te magad üztél, kergettél ki arról a helyről, melyben keservesen sirattam szerelmes magzatim halálát? Annyira meggyökerezett akkor benned az a gonoszság, annyira kívántál engem sanyargatni, hogy

vége számkivetésben is elküldöttél. Mivégre? Hogy tudniillik akikkel kegyetlenséged miatt tovább élnem szabad nem volt, azoknak dühös kezed által lett halálukat sem lenne szabad látnom, a föld gyomrában való illetlen hányatásokat csügő fővel kísérem.

ATHALIA. Ne gyanúskodjál tovább felőlem, ó, Sebia, ne is gondold, hogy a te szerelmes fiaidnak gyilkos halálokban vagy parancsolattal, vagy munkámmal vétkes legyek. Az én vérem ellen, onokáim ellen miként kegyetlenkedhettem volna oly szörnyen? Hidd el, valahányszor azok haláláról emlékezem, annyiszor elmém is megtompúl, szívem majd elájul a nagy gonoszságon.

SEBIA. Csak tagadod tehát, hogy a te réveden költ el fiaim élete?

ATHALIA. Sőt inkább igazán mondom, hogy sem szívem, sem tanácsom nincs benne.

SEBIA. Kit vélsz tehát gyilkosjoknak lenni?

ATHALIA. Szerzője volt a gyilkosságnak ama kegyetlen ostora inkább, hogysem királya Izraelnek, aki mind neked, mind magzatidnak kiszabta már az utolsó napot és mégis ime én viselem a kegyetlenségnek mocskait, csúfjait! De akárhogy, akárki által esett is meg ama szörnyű gyilkosság, erről tovább nem illik felesőlni. Ez a nap hárt fog vetni minden felesölésünknek. Néked még ma Jerusálem, új királynéjának, térdfejet fog hajtani. Te az új király anyjának lenni esmértetől meg ma.

SEBIA. Micsoda? Én esmértetem meg ma az új király anyjának? Visszatérhet-é, kérlek, a királyi fiak közül, akik általad ölettettek meg, egy valaki az életben, hogy ma királlyá választassék?

ATHALIA. Azt fogjuk elhíresíteni a nép között, hogy még egy életbe vagyon, akit én mentettem ki a veszedelemből. Ezen költeményhez, ha te is hozzá állasz, éppen nem fog lenni az egész zsidóság közt valaki, aki kételkedne annak megtartása felől.

SEBIA. Mit hallok! Én mesterkedjem az ily csalárdságban?

ATHALIA. Eleget éltem már másoknak, édes Sebiám, most azért élni akarok magamnak minden ország dolgai iránt való gondok nélkül, melyek annyira eltántorítják sokszor az országlók szíveit, hogy akármerre forduljanak, vigasztalást éppen ne leljenek, szüntelen való búkban és gyakorta félelmekben is éljenek. Ez az oka, hogy nehezen várom még azt az órát is, melyben letegyem nyakamról ezt a nyűgöt. Én már te néked és az új királynak ajánlom az ország kormányát, a ti akaratotok szerint tartsátok azt.

SEBIA. Borsózik a testem és a nagy félelem miatt aludt vér is alig nyomódik ereim alá. Mi módon takarhatnád te el ezt a vastag ravaszságot Jojada főpapnak éles elméje előtt?

ATHALIA. Jojada már reáhajlott a velem egyetértésre ezen gonoszságban.

SEBIA. Mit? Jojada ezt cselekedte? Az éppen meg nem lehet.

ATHALIA. Úgy vagyon. Jojadával közlöttem már tanácsomat s helyben is hagyta, csak elhitethesse a néppel, hogy még országol Dávid királynak magva. Menj most, ha úgy tetszik, az udvarban, holott bővebben elődben fogom rakni tanácsomnak egész voltát. Adj hitelt szavaimnak. Ime, most jött el az óra, amelyben számkivettetésedkor sok nyomorúságoktól sebesítettett kedvedet megenyhítem. Vess véget immár, édes Sebiám, minden szomorúságnak, töröld le a könnyeket szemeidről, melyekkel ily sokáig áztattad ajakidat, eleget könnyveztél akkor, amikor arra az üdő és alkalmatosság vitte ügyedet. Ime, most, amikor új szerencsédnek vidám szellője lengedez, vigadást parancsol még az üdő is. Menj, hagyj békét minden kesergésnek, hozzád mindenkor hajlandó szívemet esmérđ meg, mellyel eltekéllettem már magamban, hogy inkább akarok akármi gondok s éhségek közt vergődni, mintsem téged ezután nyomorultan szemlélni.

6-dik kinyílás.

SEBIA.

Ime, mi serényen ravaszkodik csalárdságának törében keríteni! Ó, szemfényvesztő szerelem festéke! Ó, méz alatt édesdeden köszöntetett mérges szók! Minémű fortélyokkal veti

meg hosszasb országlásának ágyát! Kezemre s idegen gyermek kormányzására akarja által adni a királyi pálcát ebben a szorultságában, hogy annakutána minden baj, minden zenebonák lecsendesülvén, esmét erőszakosan tekerje azt ki markunkból. Ó, vakmerő aszszony! Ilyen költeményének megerősítésére engemet is el akar ámítani, maga mellé társul állítani, mondván, hogy már Jojada is helyén hadta a dolgot. Ó, távul legyen az Jojadától! Tudom én, hogy igazságszerető pap Jojada, lehetetlen is, hogy ilyen istentelenségre reállott volna. Azért is csak azt tartom én, hogy maga Athalia fejéből sült ki ez a mesterkedés. Ó, ég és föld Ura, ne engedd, hogy a Te örökigazságú mondásodat fortélyáival megcáfolja Athalia, győzedelmeskedjen a gonoszság, letapodtassék pediglen a jó erkölcs! Mutasd meg, hogy az uralkodók akaratja és tehetsége is a Te parancsolatiddal kötöztetnek le, melyeken kívül haszontalan fitogtatják tehetőségjeket. Ó, seregeknek Istene, indulj igaz haragra, hogy érezzék amaz híres latrok bosszúálló kezedet, a jók pediglen véghetetlen jóságodat örökkén áldják, felmagasztalják.

7-dik kinyílás.

ISMAEL. ELIZAFAT.

(Elisafat esse potest mutata veste. Haec scena intermittitur.)

Semmi új hírt sem hallottatok mostanában?

ELIZAFAT (*seorsim*). Mindjárt dícsérni fogja magát-é.

ISMAEL. Nem hallottátok hírét ama bölcs tanácsaimnak, melyekkel igen helyesen előre segítem az új királykának felkoronáztatása dolgát? Még Jojada főpap is, aki igen éles eszű ember, csudálta bölcseségemet.

ELIZAFAT. Vitéz kapitány uram, halotta-é az úr hírét amaz híres medvének, mely innen Jerusálemből Konstantinopolban egyhúszomban által repült?

ISMAEL. Hallottam, hogyne.

ELIZAFAT (*seorsim*). Ami sohasem történt. Ugy-e sebes repülésű medve volt az?

ISMAEL. Konstantinopol Jerusalemből ugyan jó huzamos darab föld. Hallottam hírét.

ELIZAFAT. Hát az a medve mégis egyhúszomban annyira repült nagy sebesen és pediglen a szárnyához nem is nyúlt.

ISMAEL. Hát hogyan repült szárny nélkül?

ELIZAFAT. Ugyanezt kell csudálni, nem a repülést; mert azt minden veréb megteszi.

ISMAEL. De csak mégis szeretnék valamit tudni iránta.

ELIZAFAT. A gazdája repítette el annyira ötöt, valamint kapitány úr most a tulajdon dicséreteit repíti el ajkárul szárny nélkül.

ISMAEL. Lódulj. Az én dicséreteimnek szárnya a sok szájak és nyelvek, melyek mindenfelé idegen földeken is pompával terjesztik, repdestetik őket.

ELIZAFAT (*seorsim*). De már betorkólt.

ISMAEL. Kicsoda az egész zsidóság között nálamnál tehetősebb, dicsőségesebb és szerencsésebb vitéz? Talán Azákiás, vagy Obed? Ezek a szájakat sem tudják feltátani, huszat sem tudnak ott olvasni, ahol a bölcs tanácsoknak szokott kelete lenni. Talán Elizafat, vagy Másia? Ezek a dárdához sem tudnak nyúlni akkor, amikor a kezekbe vagyon.

ELIZAFAT. Uram, vitéz kapitány uram! Nem a dárdához kell nyúlni, mikor kézbe vagyon, hanem inkább azzal az ellenség pofáját kell megszabdálni.

ISMAEL. Az is kitelt tőlem mindeddig. Nem is hiába beszélget s tnaácskozik velem Márs, a Hadak Istene, álmomban.

ELIZAFAT. Talán inkább a hordók, akók, csobolyók, palackok, pintek, itcék és meszelyek Istene, Bachus, beszélget veled éjtszakának idején a csapszékeken? Mert, ha valóban a Márs, bizonyára sem király, sem fejedelem, sem akármilyen fővezér sem hasonlíthatja erkölceit a te erkölceidhez; mert ezekkel a Márs nem szokott ugyan beszélgetni, de mind azáltal szájába vágna ám az ellenségnek.

ISMAEL. Egyébkor ugyan gyakorta, de főképpen Jehu ellen egy mezőben való szálltunkor tapasztaltam ezt a látogatást s engem bátorító beszélgetését Mársnak.

ELIZAFAT. Jehu ellen? Tudniillik akinek legényekként válogatott hadi seregét egy reá-

jok való leheleteddel is elűzted, elszélesztetted, mint az hideg éjszaki szél a megfonnyadt fa leveleit, vagy a könnyű pelyhet.

ISMAEL. Jaj, e még semmisem!

ELIZAFAT. Ez ugyan semmisem azokhoz képest, amiket sohasem cselekedtél.

ISMAEL. Tudod, mi vitézül fúrdaltam oldalát s kergettem lelkét Jehúnak?

ELIZAFAT. Minekelőtte Okoziás királyunkat megölte?

ISMAEL. Már lelkem is alig pihegett bennem, annyira megfáradtam az intézkedésben, mégis mind víttam az ellenséget.

ELIZAFAT. Midőn tudniillik nyakad szakadtában szaladtál a hátodnak mért kópják előtt.

ISMAEL. Hátha előlhoznám még azt a harcot is, melyet a Moabitákkal viseltem, bezzeg itt jöne ám világosságra erkölcsöm, mert éppen egy morsát sem kíméltem életemet, bátran viaskodtam és minekutána sokakat a halál torkába taszítottam, diadalmaskodtam is, itt-itt pirosodott nem egyszer, nem kétszer fegyverem az ellenség meleg vérével.

ELIZAFAT. Még amikor a világon sem voltál?

ISMAEL. Netalántán pediglen pórázon rabul vigyenek s tömlöcözzenek, önként nekik vettem mellemet, akik reám szaporodtak s mindaddig forgattam kópjamat ellenek, valameddig meg nem szalasztottam őket.

ELIZAFAT. Csak magad harcoltál ellenük?

ISMAEL. Egyedül magam.

ELIZAFAT. Eb higgye hát, hogy oly cégéres

győzedelemmel verted le a reád rohanó katonákat.

ISMAEL. Mindenkor ki mertem én magam ötven-hatvan legényeknek állani.

ELIZAFAT. Tudniillik a fajankóknak, vagy szalmával töltött ringy-rongy vázának.

ISMAEL (*fricat caput*). Éj, valamit akartam még mondani.

ELIZAFAT. Tudom én! Mit adsz? Kimondom.

ISMAEL. Azért is fizetést vársz?

ELIZAFAT. Ezért is, azért is, hogy elhigye-m mindazokat, amiket magad felől nagy dicsőségesen mondottál; mert úgy nézz ám a szememben, hogy én ingyen semmitsem hiszek el.

ISMAEL. Mit kérsz hát?

ELIZAFAT. Tudniillik.

ISMAEL. Tudniilliket, no, tudniillik.

ELIZAFAT. Nem.

ISMAEL. Hát mit?

ELIZAFAT. Íme.

ISMAEL. Mondd ki hamar.

ELIZAFAT. Úgy de.

ISMAEL. Siess.

ELIZAFAT. Mit ígérsz tehát?

ISMAEL. Igérttem már.

ELIZAFAT. Mit?

ISMAEL. Azt, hogy.

ELIZAFAT. Az hogyra én semmit sem adok.

ISMAEL. No tehát.

ELIZAFAT. Ez sem elég.

ISMAEL. Én sem szólok többet.

ELIZAFAT. Én sem juttatom eszedben, amit akartál mondani.

ISMAEL. Mert nem is tudod.

ELIZAFAT. Dehogynem.

ISMAEL. Mutasd meg tehát.

ELIZAFAT. Ingyen?

ISMAEL. Íme, igérek.

ELIZAFAT. Meg is adod?

ISMAEL. Azon te ne búsulj.

ELIZAFAT. Azon nem is, hanem a talpamon.

ISMAEL. Igen okos vagy ma.

ELIZAFAT. Mert te igen hajhászod a magad dicséretét.

ISMAEL. Mivel senkisem dicsér.

ELIZAFAT. Lúdra szénát vesztegetni nem kell.

ISMAEL. Monddd ki már egyszer.

ELIZAFAT. Megfizetsz?

ISMAEL. Böven.

ELIZAFAT. Kilencvenezer syriaiak Házáel király alatt, hatezer Babyloniaiak, tizennyolcezer Filiszteusok, akiket tudniillik ma láttál, mind emberek voltak.

ISMAEL. Íme, mi nagyszámú sereg!

ELIZAFAT. Száztizennégyezernyi, több száz-ezernél.

ISMAEL. Helyesen emlékszel felőlök.

ELIZAFAT. De ami több, egy ütéssel hatvant képzeltél magadban előtted hullani rakásra.

ISMAEL. Nyakra-főre pediglen.

ELIZAFAT. Sőt a földre.

ISMAEL. Derekas emlékezettel bírsz.

ELIZAFAT. Mert te is jól megfizetsz, -- ne is gondold, hogy csak nagyzáskép tulajdonítottam ezeket néked.

ISMAEL. Magam sem kérkedékenységből dicseérem magamat, sem nem nedéngességébül; hanem nem akarom, hogy füstbe menjenek nagy cselekedeteim, másoknak pediglen legkisebb gondjok is nagyobbak azoknál. Én mindenkor derék bengézője¹ voltam saját dicséretemnek.

ELIZAFAT. Uram, félbenharaptad már dicséretidet?

ISMAEL. Nem. — Az én erkölcseimnek nemcsak az ellenség földjén esik jó fuvara, hanem itthon is. Ime, a király koronáztatását főképen én segítem előre bölcs tanácsommal. Meg is lesz már nemsokára.

ELIZAFAT. Jól pököd ugyan a markodat, de nem tudom, hány zsákkal telik.

ISMAEL. Gyere, a munkához kell látnom (*abeunt*).

¹ Bengéz, bengész: elmaradozott bengeket (apró szőlőfejeket, szemeket) szedeget.

HARMADIK RÉSZ.

1⁶ kinyílás.

ATHALIA, MÁTHÁN. (*Athalia sollicita erit.*)

Talpon van az egész város, mindenütt peng a fegyver, villognak a fényes dárdák, üsd, vágd, ha látod kiáltozzák a katonák, ne engedd szörnyű uralkodását, hatalmaskodását továbbra terjedni. Ellenem kell nékiek agyarkodni. Fegyverben öltözök magam is. Íme, Máthán, Baal Istennek papja, visszatér immár Jojadától. Ez valósággal fog tudósítani mindenek felől. (*Accedit ad eam Mathan.*) Megjutottál már egyszer, ó, régen várva-várt Máthánom! Mi oka ezen hosszú várakozásoknak? Mért szedted ráncban homlokodat?

MÁTHÁN. Ezek a letett királyi hatalmadnak gyümölcsei.

ATHALIA. Mit mondasz? Én királyi pálcámat még le nem tettem kezemből.

MÁTHÁN. Letetetik nemsokára, menj, lásd a mindenfelé dühösködő népet. Bizonyára most fogod tapasztalni, mi legyen megvetni az én tanácsomat.

ATHALIA. És mi az oka a nagy felzendült nép futkosásának?

MÁTHÁN. Menj és meglátod, mi hasznot hajtottál magadnak akkor, amikor Jojada ra-

vaszságát tapogatván ugyan, de békével tűrted, elhallgattad. Most is azon békességes tűréseidet vedd elől a zenebona lecsillapítására.

ATHALIA. Beszéld el, kérlek, mi dolog. Vóltál-e a templomban?

MÁTHÁN. Vóltam, az ajtókat becsukva találtam, az ablakok kárpitokkal, superlátokkal valának bevonva, nem különben, mint ahol titkos tanácsok tartatnak. Hallgatódzom, hogy valamit kitanulhatnék a tanácsból, de haszontalan volt. Végre erősen és sokáig zörgetek, de egy szót sem adtak feleletül az ajtón levő strázsák, őritek (?), kiáltok hatalmasan, mondván, hogy nem az én akaratomból mentem, hanem tetőled, úgymint Felséges Király-nénktől küldettem, azonkívül mondám, hogy csak magával Jojadával vólna sietős beszédem, melyre te feleletet várnál, de a bent lévők egy mákszemnyit sem hajlottak sem szavamra, sem parancsolatodra, sőt inkább annál jobban béreteszelték az ajtókat, titkos tanaikat csak nyelvhegyen eregették ki csendes szájakból. Nosza megint újonnan ostromlom az ajtót, bízván hatalmas parancsolatodban, kiáltok, de fel nem nyílik, bé nem mehetek. Reá únván tehát mind a zörgetésre, mind a kiáltásra, mind a várakozásra, visszatérek bosszankodva a királyi udvar felé, alég ereszkedtem ebben az útban, ime, nagy zörgést hallok a kapúnál, mely mellett előbb legkisebb mozdulás sem vala. Visszafordulok esmét, re-

mélvén, hogy parancsolatodat végezhetem; ime Jojada bársony köntösben lévén sok fegyveres tisztekkel együtt vala az házban nagy kevélyen.

ATHALIA. Fegyveres népet láttál körüle? Vajjon mirevalók lesznek a fegyverek?

MÁTHÁN. Minémű zenebonát koholjanak, nem tudod?... Halljad még tovább, mi történt velem: alig értem az első küszöbhez, egy valaki közülök tisztességesen és emberségesen kérdez vala; mit akarsz, mondván, Istentelen? Én, meggondolván mitévőnek kellene lenni az okos embernek ilyenkor, az üdvözlésre semmit sem szólok, hanem egyedül csak sürgetem a dolgot, hogy Jojadával szólhassak. Megnyerem; kinek és valamit parancsoltad, minden dolgot eleibe rakok. Ő előbbszer mosolyogni kezde, ezután fennszóval kacagni, beszédemet félbeszakasztani s engem a templomból kiigazítani becstelenül.

ATHALIA. Ó, Máthán! bizonyára a mi nyakunkra fojtják haragjoknak csomóját, mi reánk szállnak ama fegyverek, a mi veszedelmünkre esküdtek össze a Leviták. A Sebia, remélem, segítségemre fog lenni.

MÁTHÁN. Micsoda? Sebiára mered bízni kiszabadulásodat e szoros ügyből? Bizonyára éhes farkas őrzésére bízod életedet. Most visszajöttömbe láttam ötet menni a templomba, innen nyilván gondolom, hogy ő is a mi fejünkre kovácsol valamit.

ATHALIA. Látom, már vesznem kell.

MÁTHÁN. Egyéb nincs hátra, hanem hogy mentül hamarabb forrjon föl benned a régi méreg és eleit vegyed veszedelmednek hatalmasan. Egyébiránt rövid nap alatt tapasztalni fogod, hogy mindnyájan egy elveszés kelepcejében estünk. Azért is még vérszemet nem kap Jojada az ő zenebonás népével együtt, fujtsd meg az egész tehetségjeket, fegyveres férfiakat csoportosan gyűjts össze te is, tűzzel-vasal ostromold, rontsd el a gonosz összeesküvésnek méhelyét, mind a templomot, mind a Jojadát, az egyéb népséget pediglen különféle kínokkal, ostorokkal végezd ki a világból, akik Jojadával egy szövetségbe vagynak együtt-egyig akasztassad fel őket, sőt magát a várost is rontsd le, égesd fel. Akik pediglen az egész városnak porán, hamván siránkozni fognak, a külsők közül, holtigvaló rabsággal fizess meg nékiek, mert a zenebonában önékiek is részek vagyon bizonyosan. Tanuljanak ezek szomorú példájokból és tudják meg, hogy az ő koronás királynéjok ellen nem rúgolódní, hanem fejhajtású engedelmességgel kell lenniük.

ATHALIA. Ó, nyomorult sors, melyre jutott fejem! Látom, hogy immár semmi mód sincsen az ily veszedelemből való kimenekedésre. Ó, Sebia, akin könyörültem én valaha, szállj most magadban, serkenj fel mély álmodból már egyszer, melyben az én fejemre főzöl veszélyt te is. Íme, hirtelen félelem borítja szívemet. Elmémet setét felhő fogja el, rettegek, minden szellőcskétől is megdöbbenik szívem.

Ereimben a vér s minden nevelő nedvesség megfagy, elfogy. A félelem és mérges harag annyira tántorgatnak mindenfelé, hogy mitévő legyek, mibe kapjak, éppen nem tudhasam (*abeunt*).

2^{dik} kinyílás.

JOJADA. JOAS. JOSABETH.

Jöjj édes Joasom, jöjj országunk egy reménye! Istentől csudálatosan meghagyatott királyunk!

JOAS. Ó, Atyám, ha valami legkisebb morzsa vagyon még szívedben az hozzám való szeretetből, kérlek, ne tiltsd el ezt tőlem. Fiadnak hívj most is. Íme, előbbi együgyűségemből semmit sem tettem még le, hogy királyi névvel illessél.

JOJADA. Legyen úgy, édes fiam, ó, sok gondjaimnak egyetlen célja!

JOAS. Minémű rossznak jele ama keserűség, melyben ily hirtelen ejted magadat? Hidd el, nagy félelmet hárít szívemre.

JOJADA. A könnyhullatások nemcsak a fájdalomból erednek (*adferri jubet ex Scena vestem talarem*). Hozd elől, kedves hitvesem, Josabeth, ama királyi palástot, melyet Joas-kánknak, országunk királyának öröktül fogva rendelt az Úr Isten! — Most te, aminé selyem s arannyal kitőzött köntöst fog előladni s reádt tenni Josabeth hitvesem, örömet és az Úr Istenhez küldött hálaadások közt vedd reád.

(*Exit. Josabeth manu gerens pallium regium, quod Joae imponit.*)

JOSABETH. Micsoda szomorú ábrázatban látalak téged, édes hitvesem, Jojada? Mérsékeljed, kérlek, valamennyire szívedet annyira szorító bánatodat.

JOJADA. Szívem nagy örömeből ered ezen szomorú színem.

JOAS. Ó, édes Szülőm, minémű szorgalmatos gond ez, melyet édes Atyámmal együtt viselsz reám, nyomorult fiadra?

JOSABETH. Nemsokára örökségedet el fogod venni.

JOAS. Ah, s máris ki akartok csukni atyai jóvoltotokból? Ó, micsoda gonoszszággal érdemlettem én ezt?

JOSABETH. Nem. Sőt inkább mi kérni fogunk nemsokára tégedet, hogy kegyelmedből ki ne rekesszél bennünket.

JOJADA. Vesd, kérlek, édesem, nyakában a köntöst.

JOSABETH (*induit eum, sed Joas quasi recusat*). Vedd fel, édes magzatom, a zsidó nemzet királyának Istentől hagyatott köntösét és nyúlj szerencsésen örökségedhez immár.

JOAS. De micsoda az én örökségem?

JOSABETH. Királyság!

JOAS. Aki méltónak lenni ítéltetik a királyságra, szükség, hogy királyi erkölcsökkel bírjon, melyekkel a leendő címeres győzedelmeket, az Úr Isten méltó tiszteletének előlmozdításában való gyorsaságát s egyéb pompás cse-

lekedeteit ábrázolja; én tölem pediglen mind-ezek távul vagynak, azért is lehetetlennek lenni látszik, hogy én mai nap elégtelen létemre a zsidóország koronáját elnyerjem.

JOSABETH. Mindazoknak, amiket gyenge elméd oly bölcsen juttatott eszedben, gyökere be vagyon már oltva szívedben, úgyhogy kevés üdő mulva annyira ki fog hajtani, hogy a királyokat méltóképen illendő erkölcsökkel és cselekedetekkel virágozzál, gyümölcsözzél.

JOAS. Bátor szűkölködjem is még amaz erkölcsök nélkül, mindazonáltal kegyes és irgalmas a mennyei Felséges Úr Isten! Felruház ez engemet, nemde ő a királyok és minden fejedelmek előljárója és igazgató segítsége?

JOSABETH. Úgy van, tudniillik azt hozod elől, amit néked csecsemőnek még anyai tejemmel együtt csepegtettem már szívedben.

JOJADA. Ó, édes magzatom, Joaska! Hogy józan tanácsokat, tanításokat végy tőlem, melyek királyi méltóságodat igazgassák, igen jókor vagy jelen. Ez az a nap, melyben királyi széket ád alád az Izrael Istene, melyen hogy méltókép üljél, egy nap se múljon el, melyben meg ne emlékezzél ama veszedelmekről, melyekből csudálatosan menekedtél ki s országunk kormányzására tartattál meg. Ezt az Úr Istennek nagy kegyelmét naponként szemed előtt hordozni s meghálálni el ne mulasszad. Megemlékezzél, hogy a királyok s egyéb fejedelmek és előljárók nemcsak magokról, hanem az alattok valókról is számot adnak az Ítéző

Isten előtt. Erre nézve teljes igyekezetedet arra fordítsad, hogy az egész tartományban elgyökerezett s megrögzött gonoszságokra zabolát vessél, erre pediglen főképen szükséges, hogy, ha valami feslett hajlandóságot veszel észre magadban, azt előbbször gátold meg: mert a király jó életének példájára az egész ország toldul. Úgy iparkodjál, hogy a te erkölceidet szeresse, csudálja a népség, az Úr Istennek pediglen kellemetesekek legyenek. Így fog minden állandó tisztelet erkölceidnek s egyszersmind személyednek adatni igaz szívből, egyébaránt pediglen királyi személyedet ugyan tisztelni fogja a nép külső színességből, de szívében farkast fog viselni, akit is rossz erkölceidet tovább nem szívelhetvén, romlásodra ki fog huszítani. Nem a tulajdon akaraton, hanem az igazság törvényén járj, annak egyenes útjáról soha el ne tévelyedjél. Életedet előbbször magad szabjad a törvényhez, ha akarod, hogy az alattad valók azon járjanak. Nagyobb gondod legyen a közönséges jóra, mintsem saját gyűszűdre, ha békeség idején szeretetet, engedelmességet, háborúságkor pediglen erőt, segítséget kívánsz népedtől. Jó hírt futtassál ki az ország kívül s erkölceidnek dicséreteit Istenfélőséggel mérsékeljed, hogy országod ép megmaradása semmit se szenvedjen. Az alattad lévőket úgy kedveljed, mint a jó atya az ő magzatit és tapasztalni fogod, mi nagy vésze a fejedelem szerencséjének, ha a nép szeretetét kegyetlenség-

gével, vagy egyéb dísztelen cselekedetével meg nem vesztegette. Atévő légy, hogy midőn áldott békességben hever az egész ország, meg ne feledkezzen dicsőíteni ama kútat, a Felséges Úr Istent, kinek áldásából folydogál minden jóknak sokasága. Országok, emberek osztori az olyan királyok, akik minden úton-módon azon vagynak, hogy a népet félelemben tartsák, a jobbágyságot kegyetlenül sarcolják azért, hogy hirtelen keménységjekkel lakatot csukván nyelvekre, akaratjokra, merészségjekre szabadabban parancsoljanak. Ezek ellen még az ékformára állíttatott seregek között is halál fordul elől, úgyhogy, mikor minden veszedelem kívül lenni vélik magukat, az ő testjek örzőiktől véletlenül ölettessenek meg. Vigyázz, hogy a hazudozók törében ne kerülj, akik az igazság festékével bészínlett hazugságokkal szoktak csalni. Most ezekhez alkalmaztassad életedet; ezután az üdő is fog alkalmaztosságot adni többek mondására.

JOAS. Bölcs intéseidről, Atyám, soha meg nem fogok feledkezni.

JOJADA. Most, fiam, ess térdjedre és könyörögj a királyok királyának, hogy ezen ájtatos s engedelmes szívedet mindvégig megtartsa benned.

JOAS (*genuflectit*). Ó, Uram! Királyoknak királya! Uralkodóknak Ura! Kinek Kegyelemességéből és csudálatos tanácsából veszem ma fel a királyi koronát, engedd, hogy méltó-

képen éljek ily nagy méltósággal! Add, kérelek, hogy ezt a tartományt, melyet mai nap adsz hatalmam alá, úgy igazgathassam, amint néked tetszik, ha valamiben szent törvényeidtől el találok távozni s inkább a magam akaratját követni, büntesd meg gonoszságomat szent ítéleted szerint. Inkább akarok ezerszer meghalni, mintsem legkisebben is a Te parancsolatidtól eltávozni, ezt most teljesen eltekéltem magamban. Világosítsd meg setét elmémet mennyei bölcseségeddel, hogy megesmérhessem a te akaratodat. Add szent félelmedet és szívemet a te szeretetednek lángjával gyullaszd fel, nem is kívánok egyéb erősségeket vesztésemre indult ellenségeim megtörésekre.

3-dik kinyílás.

JOJADA. JOSABETH. JOAS. ISMAEL.

Hallod-é, Szerelmes Feleségem, nosza siet-séggel menj a királyi palota felé, lesd meg, minémű készületekkel vagyon Athalia, tud-e valamit a dologba, vagy sem.

JOSABETH. Igen veszedelmes dolog az ellenség földjein kém képébe járni, úgy tetszik, mintha önként siettetném előre életem végét, mikor a királyi udvar felé indulok.

JOJADA. Tehát észrevetted immár, hogy hírévé vagyon Athaliának a dolog?

JOSABETH. Éppen nem, hanem csak gondolom, hogy, ha nem szunnyadozik az ország kormányzásában, már tudnia kell az egész dol-

got, mivel, íme, az egész templom környéke, házunk tájkája, meg az utcák is dugva vannak fegyveres katonákkal.

JOJADA. Sátoros Ünnepnep ülésének színe alatt titkoltam előtte a katonák sereglésének okát.

JOSABETH. Amint neked tetszik, elmegyek (*abit*).

JOAS. Atyám, engedd, hogy édesanyámmal elmehessek én is!

JOJADA. Ó, távol legyen az. A templomon kívül hamar életed végére járnának az Athalia királyné népei.

JOAS. Íme, íme, egy valaki a fegyveresek közül jön felénk! Ó, talán gyilkosunk lészen mind a kettőnknek. Uram! ments meg gyilkos kezétől, im, mi nagyon siet!

JOJADA. Ne félj, édes fiam, a mi katonánk ez, Ismael. (*Ismael exit.*)

ISMAEL. Majd az egész Jeruzsálem talpon áll, fegyverben öltözött minden dárdát fogható legény. Athalia megbódult haragjában, az egész városon fel s alá lótfut, nagy zenebonát indít mindenfelé, hadra készül, a várost fel dúlni, pusztítani, tetétől fogva talpig hamuvá tenni készül mindeneket, eme végre sereget is gyűjt immár. A leendő nagy csaté-paténak oly híre futamodott már, hogy itt a templomban bátron lennünk éppen nem lehet.

JOAS. Ó, micsoda új veszélybe forog megint életem!

JOJADA. Semmitse félj, édes fiam, szerencsésen kijutunk mi ebből a veszélyből is nonsokára.

JOAS. Úgy de, ki fog vezetni bennünket.

JOJADA. Az, aki segítségével mindeddig élünk. Az, aki a napot futásában, kerekdekeny forgásában megállította, az, aki Jerichót a zsidók igája alá vetette és a Vörös-tengert eleinknek megnyitotta, hogy Fáraó rettentő dühösége előtt által szaladnának rajta.

ISMAEL. A Leviták is nagy félelemben vannak, jövel és jelenléteddel az ő csügghő szíveket bátorítsad.

JOJADA. Menj előre, nyomodba fogok lenni. *(Ismael abii. Josabeth exit et adhuc in Scena incipit loqui repente.)*

JOSABETH. Szerelmes Hitvesem, gondolod-e, hogy mindenek beszéded szerint folynak?

JOJADA. Hogyne!

JOSABETH. Menj csak a királyi udvarban.

JOJADA. Tehát hírévé vagyon a királynénak a dolog?

JOSABETH. Bújában majd meg nem eszi magát. Mérgelődik s már fegyverben állította az egész város népét. Utolsó elromlást mind nemzetségekkel együtt igérvén azoknak, akik elene támadnak, nagy jutalmakkal édesgetvén pediglen azokat, akik pártját fognák.

JOAS. Ó, mi lesz már most belőlünk, édes Atyám?

JOJADA. Ismael után megyek a Levitákhoz.

JOSABETH. Íme, íme, mi szapora lépésekkel gyorsítja felénk útját Athalia!

JOJADA. Utánnam jertek ti is.

JOAS. Ó Uram, segélj bennünket! (*abeunt.*)

4-dik kinyílás.

ATHALIA.

Ó, eltűrhetetlen hamisság, mellyel eddig kegyeztetten minden igyekezetét Jojada! Ó, ravasz fortély, mely országlásom fogytáig szilajkodik ellenem, fejemre bút és aggodalmat hárít, melyben talán soha sem is fog lenni tágo-dalmam. Ó, vak szerencse, mely engem királyi méltóság kevély polcára emeltél, azért, hogy annál magosabbról vettetvén le, törném magamat kegyetlenebbül. Íme, most tapasztalom, hogy akkor leginkább ászod az ember alá a vermet, amikor legjobban tetézed a reménységet. Azért is inkább eltekéltem magamat életem végzésére, hogysem én kerüljek Jojada ravaszságának öblébe. Kész a népem, fegyverben is áll, erőt veszek majdan hamis hitelén Jojadának, bajvívás szakasztja végét dolgunknak (*abit*).

5-dik kinyílás.

SEBIA. JOAS.

Ó, igazak szívét is elámító színeskedés! Íme, megcsalt Jojada felől való vélekedésem. Azt véltem, hogy Jojada immár szándékát éppen meg nem változtatja, de, íme, megtántorította

már ötet Athaliának színeskedése! Ez a gyermek, akit Jojada királyságra akar emelni, lesz az, akit Athalia is ugyanazon királyi székbe akar helyeztetni, hazudván, hogy ama nagy vérontásból ő maga szabadította ki, ama végre, hogy a néppel elhitesse, hogy Dávid magvának egy csemetéje. Ó, új és iszonyú gonzság, melyre a vér is hűl bennem.

JOAS. Ó, édes szülöm, Jojada ellen háborodol ekép?

SEBIA. Hogy mersz te engem anyai névvel illetni? Eredj, lódulj innen.

JOAS. Mégis kételkedsz engem fiadnak esmérni?

SEBIA. Sőt inkább megesmértem hamisságokat, meg is égette már a számat gonosz ravaszságok.

JOAS. Csak nem esmérsz engem fiadnak?

SEBIA. Hogy mersz velem felesölni? Akit Athalia költeménye akar királlyá tenni. Az én fiamat, ha életbe volna, vér szerint és az Isten parancsolatjából illetné a királyi méltóság.

JOAS. Kinek vélsz tehát engem?

SEBIA. Az én nemzetem gyalázatjának, aki felől terjedett el immár Jojada főpap színére is ezen rút hamisság.

JOAS. De mondd meg, kérlek, mit vétkeztem én oly nagyon ellened, hogy még szemed előtt se szenvedjél? Nem sokkal előbb, midőn Jojadaival volnál szemben, annyira megesett szíved sajnós sorsomon, hogy ölelgetnél, fiadnak erőszakosan akarnál fogadni, édesdeden ápol-

gattál, könyveztél, s tőlem alég válhattál el, most pediglen üzől, hajtol, kergetöl szemed elől, tudván, hogy én vagyok a te igaz fiad, te pediglen az én édes anyám, aki Athalia rettentő mérgéből számkivettettél.

SEBIA. Micsoda? Te vagy az én fiam? Takarodj innen, — úgy vigyázz magadra, hogy ha még egyszer hallok tőled az anyai nevet, pórul jársz.

JOAS. Ó, ó, nem tudod azt a nagy kegyetlenséget, mely által vérben fordult szemekkel, tájtékos szájjal, nekitúrt mezételen karokkal rohanván Athalia a királyi magzatoknak, onokáinak, édes Atyánk, Okoziás, maradékinak, megölettettek mindnyájan nálom kívül, én is csak csudálatosképen Josabeth könyörületességéből menekedtem meg az hirtelen haláltól? ...

SEBIA. Hallgass, mindezekre Athalia tanított, hogy elhitethesse a néppel, hogy egy megtartatott az ország javára, akinek most királlyá kellene lennie..

JOAS. Ó, édes anyám, az én életem felől éppen semmitsem tud Athalia.

SEBIA. Mit hazudozol előttem? Magának Athaliának szájából hallottam én mindezeket.

JOAS. Én mind ekkoráig a templomban titkon tartattam, nem is tudhatom, miként mehetett valami hír felmaradásom felől Athalia fülében.

SEBIA. Tudniillik a királyság reménysége

elvakította már elmédet s valamit hallasz, mind igazaknak lenni véled.

JOAS. Ó, örök Isten, mért nem vagyok én a te fiad? Ki vagyok tehát?

SEBIA. Mondottam már, gyalázatomnak és Athalia iszonyú fortélyának tárgya vagy.

JOAS. Tévelygesz, ó, Anyám, tévelygesz nagyon pediglen, én vagyok a te fiad, Joas!

SEBIA. Miként tudod ezt? Ki parancsolatjából beszélsz oly bízvást?

JOAS. Jojada főpapéból.

SEBIA. Ne higgy Jojadának, már az is egy gyékényen árul Athaliával.

JOAS. Jojada csalt volna meg engem? Ó, Anyám, nem esmérted meg még Joját. Mi módon gondolhatod te azt az Úr Isten főszolgájáról, hogy csak legkisebb csalárdság is férhessen szívében?

SEBIA. Engedi azt néha az Úr Isten, hogy a gonosz emberek tulajdon rosszaságoktól megcáfoltatván, önként vesszenek el. Azt gondolták mind a ketten, hogy én is az ő ravaszságokra fogok állani, de bizonyosan megcsalattak reménységekben, mert én, íme, elmegyek és a nép szemé előtt elhárítom a csalárdság szőnyegét, melyet Athalia és Jojada terítettek. Nyilván kijelentem, hogy Athalia Jojadával szövetséget vetett. Egy ravaszságot forralnak az új király választása felől.

JOAS. Ó, Szerelmes Szülöm, hová indulsz? Halljad, kérlek, mit mondok tovább!

SEBIA. Eredj mellőlem.

JOAS. Ó, az Istenre kérlek. (*Joas cadit in genua.*)

SEBIA. Mit csinálsz? mért borulsz arccal a földre? Egy néminemű mozdulásra érnek belsőrészeim, mellyel tovább hogy tartóztassál, egyátoljában nem akarom.

JOAS. Csak egyszer nevezd fiadnak, azután menj, nem bánom.

SEBIA. Nagyon hajladozik szívem állandósága ezen gyermek buzgóságára! Meghevül ereimben a vér és az hamaros szeretetnek lángja gyenge illetéssel érteti szívemet, már most alég tűrhetem, hogy meg ne öleljem. (*Avertit se ab illo.*)

JOAS. Mért fordítod el tőlem anyai sze-meidet?

SEBIA. Kelj fel, — ó, Istenem, — jam (?) szívem! Kelj fel, fiam!

JOAS. Mit jegyeznek, kérlek, ezen kétséges és félben harapott szavak?

SEBIA. Ó, jaj, nem tudom (*seorsim*) mi vette ki belőlem ezeket a szókat. Valami hathatós indulat gerjesztette szívemet arra, hogy én ezt fiamnak mondanám akaratom ellene. Jaj, micsoda új mérgelődést érzek magamban? Ó, alég kapott szívem egy kevés erőre, már is újólag tántorog. — Jaj, haragudnom kellene s ehen könyörületességre hajlok erővel! Szidalmakkal, hamis reáfogásokkal is kellene illetnem őtet, hajában kapnom, szemét kiásnom, életét fogyasztanom. De jaj, haszontalan

igyekszem erre is, mert szívem nem tudom mi nagy fájdalommal és szeretettel telik meg. Menj előlem, te gonosz Athaliának költeménye!

6-dik kinyílás.

JOJADA. SEBIA. JOÁS.

(*In Scena.*) Ti várakozzatok reám egy kevéssé, méglen Sebiát és Joast meglátogatom. (*Cum Jojada exit etiam Josabeth.*)

JOÁS. (*Flectens est, at surgit et currit ad Jojadam.*) Ó, Atyám, jöjj és segélj rajtam.

JOJADA. Mi dolog, hogy segítségemet kívánod, hiszen itt Anyád.

SEBIA (*irata*). Jojada, hogy mersz előmben jönni ily bátran? Nem félsz, netalántán a föld, melyen állsz, megnyílt torokkal elnyeljen?

JOÁS. Ó, Atyám, mire kell vélnünk ezen szidalmait Anyámnak? Engemet is szinte úgy szid, pofoz és átkozik.

SEBIA. Hallgass, istentelen.

JOÁS. Ó, Anyám, mért áll most nálad oly könnyen a szidalom?

SEBIA. Ha az Isten előtt ideig-óráig húzodvonyod hamisságidnak büntetését, legalább én előttem szégyenülj, aki már által láttam minden fortélyaidat.

JOJADA. Mi történt veled, Sebia? — Én szégyeljem magamat? Mi eránt?

SEBIA. Kérded? — Te az Isten szolgája, te a főpap, te a nép Atyja, minden igazságra tanító pásztor halhatatlan gyalázatot akarsz

tenni egész nemzetünkkel, hamissággal? Csúfot üzöl belőlünk mindnyájunkból. Te egy idegen, nem tudom, micsoda keresztútfélen találtatott gyermeket óltasz bé Dávid király magvának ágában? Te akarsz Joas helyett egy jövevényt a királyi székben ültetni és ugyanezen hamisságra igyekezel együtt ama dühös Athaliával? Te akarsz szégyenes hálót kötni a zsidóság szeme eleiben? Ó, kinek kell, kinek immár az ég alatt hinni! Hol kell keresni a jó erkölcsök igaz ékességét, ha immár az Isten házában is helyt talált magának az hitetlenség?

JOJADA. Álmélkodva hallgatom pirongatózó panaszidat, mind eddig észre sem vehettem, mit akarjál. Véled-é, ó, királyné, ez a gyermek az a Joas, aki Athalia gonosztevő hamisságból született? Igen képtelen vélekedés ez! Volt nálam is Máthán és engem kinszerített Athalia költeményeire, de mivel én nem a költött, hanem igaz Joas számára tartottam a királyi méltóságot, az ő fortélyokra semmikép sem csúsztam által. Azért is, hagyj alább az új mérgelődésben, íme, esmét mondom neked: ez a te fiad, Joas, akit Atyáink hatalmas Istene, hogy Országunk Kormányát szerencsésen tartaná valaha, a dühös oroszlánynok torkából kiszabadított.

JOAS. Nem mondtam, édes Anyám, hogy a te fiad vagyok én, úgy mint aki Sebia nevű királynétól vettem életemet?

SEBIA. De miként lehet az, hogy e volna az

én egyetlen szülöttem, aki Athalia kegyetlensége alul kimenekedett?

JOJADA. Ezt Josabeth hitvestársamtól és a dajkáktól fogod megtudni. Most te, ó, kised királykánk, hágj fel a királyi székben, vedd kezedben ezt a szent könyvet (*dat ei in manum librum. Joas conscendit Cathedram throni instar exornatam, mater ejus Sebia in gradu superiori stat. Amplectiturque pedes ejus. Joada pontifex senilem alioquem barbam gerens propter thronum versus Levitas expansis manibus stat, tandem perorat... inter ejus sermones accedit Athalia furibunda.*) Ti pediglen, ó, Leviták áldott nemzetsége, ide jertek [*ordine militari exeunt et in divisis ordinibus stant*] és itt rendet álljatok, gyorsan vigyázzván, hogy senki a templom küszöbjét ne érje, hacsak életének végére egyszersmind lépni nem akar: mert az ilyen Isteni szolgálatnak nagy buzgósággal, a király koronáztatásának pediglen nagy figyelmetességgel kelletik végbevitetni.

7-dik kinyílás.

JOJADA. SEBIA. JOAS. LEVITÁK.

Abrahám nemének nemes ékességi! Atyáinknak kedves magzati, országunknak erős bajnoki, vitéz ellenségeinkkel meggyőzhetetlen bajvivó férfiak! Ti, Leviták! Vessétek szemeiteket ezen egyetlen egy csemetéjére Dávid magvának, megemlékezzetek amaz Úr Isten ígéretéről, mellyel Dávid királyunk magvának

engedte ő Szent Felsége hosszas és huzamos kormányzását országunknak, íme, lássátok ezt a kisded Joaskát és egyszersmind tudjátok meg, hogy ez az, akit maga az Úr Isten tartott meg országunk istápjának számtalan veszedelmekben, akit tudniillik testvér bátyáinak, nénjeinek saját vérekből, dühösködő Athalia gyilkos karjától mentett meg Josabeth hitvesem által. Tekintsétek az ő ábrázatját, mi ékes, mi igaz királyi rajzolatok vagynak rajta. Szemléljétek bár az ő mellyecskéjét, melyre Athalia az ő mérgét egynéhányszor kiöntötte, látni fogtok ott vak sebeket, karocskáit és nyakacskáját jól megvizsgáljátok, látni fogtok ott sok halálos arcúl csapásoknak jeleit.

SEBIA. Ó, fiam, ó, édes Joaskám, ó, egyetlen egy szülöttem, ó, bujdosásim számtalan nyomorúságának egy eltörlő vigassága! Úgy van, fiamnak, egyetlen egyemnek örömet esmérlek most! (*Amplectitur.*)

JOJADA. Én végére jártam mindazoknak, amik kötelességem szerint engem illettek, az ellenség körme közül királytokat kiragadtam, a templomban nemkülönben mint édesanyja, Sebia, neveltem őtet, gyermeki természetét királyi erkölcsök fundamentomával felruháztam, ékesítettem. Íme, most kezetekben adom, védelmezésteekre bízom; ti, a ti igazi örökös királytokhoz viseltető engedelmességtek és szeretetek szerint, ha még valami veszéllyel fenyegetőzne Athalia, tulajdon mellyeteket vesétek ellene királytok mellett.

MENICHEL. Uralkodjál békességben, élj szerencsés győzelmekkel, megtörvén ellenségeink vakmerő becsapásait országunkban! Élj és minket, hatalmadnak mindenkor térgyet, fejet hajtó népedet számos esztendőig kormányozz, ó, Dávid királyi házába született mi reményünk!

JOAS. Ó, nagy Isten! Előbbször Szent Felségednek hozzáam, együgyű és ezen a földön csak méltatlanul fetregő állatocskához mutatott kegyességeiért, véghetetlen jótéteményeiért gyermeki tehetségem szerint hálákat adok, aki engemet ily nagy méltóságra csudálatosan tartottál meg, bár életemet mindenféle tekéletességekkel ékesíthetném fel a te szent szolgálatodban! Azután hozzád fordulok, édes Anyám, Sebia, aki engem, minekutána e forgandó világra hoztál, számkivetést szenvedtél, ama dühös Athalia mérgének mint a bárány, ártatlanul és csendesesen engedvén. Számkivetésed közt felőlem semmit sem tudván, híremet nem hallván, iszonyú veszedelmekben csak a békességes tűréssel vigasztaltad magadat, szüntelen reám, a te Joaskádra, szert tenni mindenek felett kívántál, íme, most én, a te Joaskád, kérlek téged, virraszd világosságra, ébreszd vídamságra bánatok homályába borult szívedet; ki ne rekesszél, kérlek, engem, téged sokszor keserítő gyermekedet, anyai kegyelmességedből. Te néktek is, ó, Jojada és Josabeth, eddig hív dajkáim, igaz szívességgel köszönöm úri dajkaságtokat. Végre, a ti védelmezés-

tek és engedelmes szolgálatotok alá is ajánlom magamat, ó, vitéz Leviták, valamit cselekesztek, nékem segítő vitézeim legyetek!

JOJADA. Joas, felséges királyunk! Igéred-é, hogy még élsz, az Úr törvényeinek engedelmeskedni fogsz?

JOAS. Él az Izrael Istene! Ennek ígérem és néktek, valakik körülöttem álltok.

JOJADA. (*Pergit ad locum suum ante cathedram, hic exeunt etiam centuriones, et stans ante cathedram tumultus fit intus.*) Most barátim, Joas király lábaihoz boruljatok, hiteteket, szereteteteket és mindennemű szolgálótokat tegyétek meg.

AMINTAL. Esküvés megmásolhatatlan s feloldhatatlan kötelével kötjük le magunkat parancsolatid alá.

JOAS. Jaj, mit jelent ezen felzendülés!

SEBIA. Íme, tárva-nyitva lenni látom a templom ajtaját és Athaliát szikrázó szemekkel, baglyas fővel, hirtelen méregtől feldagadt pófával felénk jönni mindeneket feldúló orosz-lány módjára.

JOAS. Ó, Anyám, ó, Jojada, ó Leviták, tartsatok meg engem!

SEBIA. Szaladj, édes fiam!

8-dik kinyílás.

ATHALIA. JOJADA. SEBIA. JOAS. LEVITÁK.

Ó, ki mérsékelhetné fellobbant haragjának tüzét azok ellen, akik élete vesztésére tájták

a szájokat? Igen is ugyanazon dühösséggel, amellyel néha Okoziás fiamnak királyi magzatit egytül-egyig az halál torkában taszítottam, amely az ellenségeimtől nyert préda várokat dúltam, pusztítottam, Jojada ellen agyarkodom; semmivé teszem tüstént a Leviták fegyveres seregét.

JOJADA. Véled-é te istentelen asszony, hogy unokáidat mind elvesztetted? Okoziás gyermekei közül mindegyiknek meleg vérével festetted gyilkos karodat? Megcsalatlal ebben a vélekedésedben, gonosz tévő! Nem öldösted mind meg onokáidat, íme (*ostendit Joam*), vesd erre szemeidet, ez a kisded Joas, aki, mivel ártatlan csecsemő vala, kimenekedett általad ontatott rokoni véreknek tójából csudálatosan. — Te gonosz, felfuvalkodott méreg! Nem volt-é böcsben előtled a királyi vérség? Haszontalan téped, szaggatod hajadat, megbüntetődöl ezentúl.

ATHALIA. Hitetlenek, hitiszegettek, elárulók Tik! Pártolás, — pártolás!

JOJADA. Dugd bé a szádat minden gonoszságnak istentelen ága, te! Halljad az Úr Istennek hitetlen fejedre bocsátott bosszúálló utolsó ítéletét! Halljad és az elrémülés miatt borzadjon fel még az hajad is. Nosza keménykedjél meg! Nem akarja, nem is engedheti már az Isten tovább terjedni a földön a te szilaj dühösségednek mérgit. Mai nap akarja számtalan gonosz tetteidnek rovását leróni. Haszon-

talan keresöl már módokat, melyek által kifejt-sed magadat az halál hálójából, meg kell ma halnod. Ne is agyarkodjál ellenünk, gondolván, hogy megrettented szívünket. Isten akaratján járunk, ezért dolgunk folytatásában meg nem rezzent bennünket mérged. Nem-sokára az halál rettenetes setéségében fog borulni végső napod. Azért is menj ki, gonosztévő, e szent házból, netalántán gonosz véred-del megfertőztessék.

ATHALIA. Ó, mi nagy erejű szók ezek, mint valami sebes nyilak mellyemet általfurdalják! Jaj, egészen rettegek; halálos verétékkel iz-zadnak tagjaim, látom már, hogy az Úr Isten bosszúját el nem kerülhetem, melyet ama kegyetlen gyilkosságommal érdemlettem. Kör-nyülvetek már ellenségeim! Nincs merre fus-sak, hova rejtezsek el! Ó, Uram, micsoda en-gem átkoztató szokat hallok én itten? Az ég dörögni, a föld reszketeges mozdulással süp-pedezni látszik nekem, tudniillik még az ég is a földdel egy fogadást tettek veszedelmemnek nyakamra való hárításában. Öszveszegődtek már mindenek végső romlásomra. Ó, Athalia, íme, te vagy az a boldogtalan asszonyi állat, aki megerőltetvén a te szerencsédet, kegyetlen gyilkosságokat vittél véghez, a te édes fiad ki-rályi házában, tulajdon onokáid ellen! Te vagy az, akinek vérben fordult gyilkos markából csudálatosan mentette ki az Isten Josabeth ál-tal ezt a Joaskát, akit most rab szemeiddel né-zöl a királyi székedre pompásan felhágni. Te

vagy, ó, Athalia, én vagyok Athalia, aki éltem ugyan, de gonoszul éltem, édes Okoziás fiamat is, feslett életre tanítottam mind szóval, mind rossz példámmal. Éltem, de, íme, meg kell halnom! Által futottam immár pályámon. Bejártam, elvégeztem azt az utat, melyet a szerencse mutatott, most már az én királyi képem, érdemes, tekintetű személyem örök homályban, gyászos sírban, a föld alá tétetik. Elindulok mé-szárszékemre, ím a templomból önként kiesetek. (*Fugit foras, et dato strepitu intus occiditur, ita tamen, ut inter fugiendum subsistat. Duces duo et duo alii cum ipsa et ejus militibus certamen ineunt hastis, uni e Levitis hastam rapit et ipsa fortiter se defendit, sed illius dux advocat duos alios, Athalamque cum suis militibus adigunt intro recedere, ubi editur strepitus Athalia exclamat, Vel: habeat Athalia etiam milites, qui deinde cum Levitis intus incipiant bellare, atque tum Levith. per par, et par persequendo Athalianos exeant intransque alternatim.*)

JOSABETH. Így veszik gonoszságjok jutalmát a gonosztévők! Hosszú pórázra köti ugyan ő Szent Felsége a büntetést néha, vagy azért, mert életünknek jobbra térését várja, vagy azért, hogy a vakmerő gonoszok feslettsége által az ő áhítatos hívei állandóságjokat megpróbálja; de annakutána a várakozás nagyobb kínokkal szerzi meg. Illik, édes Joas-kám, hogy te is mások veszedelméből végy példát.

9-dik kinyílás.

ISMAEL. JOJADA. JOAS. SEBIA.

Alég lépett ki Athalia a szent háznak küszöbén, azontúl hegyes dárdáink irgalmatlanul által járták oldala közét, elveszett, íme, nézd vérével festett dárdámat! Már most megmenekedvén e kegyetlen oroszlánytól, vigad az egész Jerusálem, tombol örömeiben. Bál hamis Isten kápolnája tetétől fogva talpig lerontattott. Máthán az hamis Istenek áldozó papja, aki Athalia gonosz csalárdságának egyik fő eszköze vala, az oltáron megöletett, a több szolgálái pediglen egy lábíg elvesztek, úgy hogy mindenfelé már csak Izrael Istenének szeretetével gyulladozik az emberek szíve. Az egész népség közül akarattal egyátoljában Joaska új királyunk szolgálatjára ajánlja magát.

JOJADA. Ezt már, amihöz régen és nehezen készültem, Isten hírével és segítségével véghezvittem. Egyedül csak Joaskát akartam tulajdon szemeimmel látni a királyi székben. De íme, ezt is megnyertem immár, azért is hálát adván, ó, nagy Isten, szent Felségednek eddig nyújtott életemért és számtalan jó téteményeidért, már most, ha szent Felségednek úgy tetszik, örök álommal szunnyaszd el szemeimet és végy magadhoz, ha pediglen neked úgy tetszik, hogy még életbe maradjak, engedd, kérlek, hogy ezen új királyunkat a Te szent törvényeden járni tapasztalhassam mind holtig.

1770. Szegeden.

(Vége.)

RÖVID CIKKELYEK BEN SZEDETT TÜKÖRE A TRAGÉDIÁNAK.

ELSŐ RÉSZ.

1-^o kinyílás.

JOJADA hosszasan beszéli ISMAELnek, miként lopatott ki JOAS ATHALIA dühös haragja elől, egyszersmind kiterjeszti szíve szándékát, hogy tudniillik akarná őtet az atyja királyi székében ültetni, azért is kópjákat ad nékie, hogy a Leviták közt osztaná el.

2. kinyílás.

ATHALIA megsajdítja ugyan a fortélyt valamennyire, de azt JOJADA elsimítja és hathatós szavaival másra keni.

3. kinyílás.

Elérkezik azonban a századosokkal ISMAEL, kiket JOJADA felgerjeszt az hazájok védelmezésére s JOAS királykának koronáztatására, azután tanítja ISMAELT, miként takarja el a dolgot ATHALIA előtt.

4. kinyílás.

ATHALIA szánakodik ISMAEL költött betegségén, azért is, JOJADÁhoz küldi, hogy vigasztalást találna.

5. kinyílás.

SEBIA látogatja ATHALIÁT, akitül az unokái megöletésekor számkivettetett, de esmét viszsza-hivattatott, kire is, mivel esméretlennek tétette magát, reá nem esmér.

6. kinyílás.

SEBIA JOJADÁHOZ rohan, ahol JOAST is megtalálja, de nem esmér reá, mert JOJADA OSEAS neve alatt eltitkolja őtet.

7. kinyílás.

JOJADA inti SEBIÁT, hogy menne el ATHALIÁHOZ, vigasztalja őtet, igérvén, hogy nemsokára örömmre válik nagy bánatja.

8. kinyílás.

Bőveben eltekéli magában JOJADA, hogy JOASNAK felemeltetésére a királyságra minden módon igyekezik.

MASODIK RÉSZ.

1° kinyílás.

Elérkeznek a századosok a Levitákkal együtt, kiket JOJADA int, hogy az elkezdett dologba serényen foglalatostkodjanak,

2. *kinyúlás.*

JOJADA elhozatja JOAST is a Leviták eleiben.

3. *kinyúlás.*

JOAS hírt mond JOJADÁNAK, az hadikészületek felől, akinek JOJADA megígéri, hogy hasznára fognak lenni.

4. *kinyúlás.*

ATHALIA megértvén a zenebonát, MÁTHÁNT elküldi JOJADÁHOZ, üzenvén, hogy nem az ő, hanem az Izrael királyának szerzéséből öletett meg a királyi mag.

5. *kinyúlás.*

ATHALIA ravaszságot gondol, hogy még életbe vagyon egy a királyi magzatok közül s azt akarja királlyá tenni. Ezt SEBIÁVAL is igyekezik elhitetni, mondván, hogy már JOJADA is reá állott.

6. *kinyúlás.*

SEBIA kéri az Istent, hogy ne engedje ATHALIA gonoszságát továbbra terjedni.

7. *kinyúlás.*

ISMAEL az ő hadi tudományával dicsekedik, ELIZAFAT pediglen, esméretlennek tevéen magát, őtet kicsúfolja.

HARMADIK RÉSZ.

1° kinyílás.

MÁTHÁN visszatér ATHALIÁhoz, megbeszéli, hogy JOJADA már fegyverbe van, a templomba senkit bé nem bocsájt, az ő parancsolatját nyilván kineveti, megveti s. a. t.

2. kinyílás.

JOJADA kinyilatkoztatja JOASnak, hogy királyi nemből veszi eredetét, egyszersmind oktatja őtet, mitévőnek kellessék lennie, hogy szerencsében országoljon.

3. kinyílás.

JOJADA a királyi udvarba küldi JOSABETHet; ISMAEL ATHALIÁnak fegyverre való készületét jelenti, azért is hívja őtet a templomba, hogy bátorítsa a Levitákat, akik megijedtek ATHALIA haragjától. JOSABETH is visszatérvén, ugyanazt mondja.

4. kinyílás.

ATHALIA eltekéli magát a JOJADÁVAL való harcra.

5. kinyílás.

SEBIA JOASSAL öszveakad és annak véli őtet, akit ATHALIA ravaszul akart királlyá tenni, mintha a maradott volna életben OKOZIÁS fiai közül.

6. kinyílás.

Azonban ehen jön JOJADA, akit SEBIA hirtelen pirongat, hogy ATHAILA ravaszságára állott, JOJADA mentegeti magát és JOAST az ő igaz fiának lenni állítja.

7. kinyílás.

SEBIÁVAL nagy örömmel esmérteti meg JOAST JOJADA, akit is királyságra emel s a népet inti az ő szolgálatjára.

8. kinyílás.

ATHALIA nagy mérgesen belépven az Isten házában, ahol JOAS koronáztatva áll vala, de JOJADA által kiküldettetik, végre meg is ölettetik.

9. kinyílás.

ISMAEL üzeni ATHALIA halálát, MÁTHÁNÉT is, JOJADA pediglen kívánságának tárgyára érven, örömet engedí már magát az halálnak.

A NÉMA NYILÁSOK.

ELSŐ RÉSZ.

1-6.

ISMAEL öszve kulcsolt kezekkel félre áll, szemeit az égnek szegezvén. JOJADA oldalaslag jobb keze felemelésével jelenti, hogy tanítja

ötet. A SZÁZADOSOK rendben állanak kópják nélkül.

2-dik.

Oldalaslag állanak a SZÁZADOSOK, ISMAEL karján tartván a kópjakat, nyujt egyet az elsőnek, aki hozzá nyujtja kezét és mind a ketten tartják.

3-dik.

ATHALIA pirongató ábrázatban büntetésre emelt karral áll JOJADA felé, aki mellének szegezett jobb kezével jelenti igaz hívségét. MATHANIAS és SEMEJA nekiszegeznek dárdájokat JOJADÁNAK.

4-dik.

ISMAEL csudálja az helyet, OBED mutatja a küszöböt, AZÁKIÁS az ablakot ELIZAFAT a nyomot, MÁSIÁS OBEDnek fordul, egy kevésse forgatja fejét.

5-dik.

ATHALIA a trónusban ül, MATHANIAS kézen vezeti SEBIÁT, aki is alázatosan meghajtja magát ATHALIA előtt. SEMEJA mellette áll.

6-dik.

JOJADA JOASSAL ül a szobában. SEBIA a küszöbnél állván, köszönti őket. JOAS könyörületessel szívvel nézi s mintegy menőfélbe nagyon feléje.

7-dik.

ATHALIA nagy tekintettel áll, JOAS és JOSABETH felé, akik térdet vetnek előtte. JOJADA az égre veti szemeit, ATHALIA katonái nekiszegeznek dárdájokat.

MÁSODIK RÉSZ.

1-6.

A SZÁZADOSOK oldalaslag állanak, a Leviták sorban, a vezérek előttök, JOJADA peroráló formán feléjük fordul.

2-dik.

A praesentir helyén tartják dárdájokat a Leviták, OBED közepett, JOAS visszafutófélben vagyon, JOSABETH utána fut.

3-dik.

JOJADA gesztusra emelt kézzel áll a nép felé, JOAS futó formán feléje siet, egy kevésbé hátrább, ATHALIA pediglen előbb hallgatja MÁTHÁN beszédjét.

4-dik.

ATHALIA SEBIA felé barátságos színbe fordul, de SEBIA haragos ábrázattal lévén, elfordul tőle, a KATONÁK pediglen nekiagyarkodnak SEBIÁNAK.

5-dik.

ATHALIA az ő királyi pálcáját háta mögé fordítja, mérges orcát hazudik, a katonái karján fogva tartják.

HARMADIK RÉSZ.

1-ő.

ATHALIA nagy gondosan áll, a katonák utánna, MÁTHÁN siet feléje.

2-dik.

JOJADA szíves hajlandóságát jelenti JOAS-hoz. Kezeit feléje kinyújtja, intvén magához ötet. JOAS alázatosan meghajtván magát előtte, szeretetének jelét adja. JOSABETH köntöst tart kezében, a SZÁZADOSOK hátrább állnak s jobb kezeket JOAS felé nyújtják, a balt pediglen mellekre teszik.

3-dik.

JOJADA felemeli karját JOSABETH-re, aki menőfélben vagyon, de mégis visszafordítja. JOAS is anyja felé menőfélbe vagyon. ISMAEL üzenő figurát téssen.

4-dik.

ATHALIA hátrahajtott kézzel, kifeszített mellel, az égnek tekert nyakkal áll közepette, a scenák közül nekiszegezik dárdájokat a Leviták.

5-dik.

JOAS térgyet vet SEBIA előtt alázatosan, SEBIA elfordul tőle, JOJADA kézzel mutat JOASra, JOSABETH pediglen keszkenőjét emeli szeméhez, mintha sírna.

6-dik.

JOAS a trónusban áll és fogja a könyvet, melyet JOJADA nyujt kezében. A SZÁZADOSOK közül kettő dárda hegyén tartják feje felett a koronát, kettő pediglen elől oldalaslag áll s reá mutat, SEBIA a grádicson térgyepel s lábához borul JOASnak.

7-dik.

JOAS a trónusban áll, SEBIA a grádicson, a Leviták hadi rendben, JOSABETH oldalaslag, JOJADA a trónus előtt a Leviták felé kiterjesztett kezekkel, a LEVITÁK ATHALIA katonáinak szegeznek dárdájokat, akik királynéjuk mellett kezdenek harcolni a két vezérekkel. ATHALIA az összeakasztott dárdák között vagyon, két-felé emeli kezeit, akarván magától a dárdákat elverni.

Magyar Tudományos Akadémia
Könyvtára 2293/1952 sz.

TARTALOMJEGYZÉK.

	Lap
Tájékoztató	3
Benyák Bernát Joas-a	5
Joas. A közbeszóló személyek	10
Joas, Judaenak királya. Sommája az játéknak	11
Elöljáró beszéd	12
Első rész	15
Második rész	59
Harmadik rész	86
Rövid cikkelyekben szedetett tüköre az tragé- diának	113
A néma nyílások	117

